

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Брой 14

София, срѣда, 30 септемврий

1931 г.

18. заседание

Вторникъ, 29 септемврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 55 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народнитъ представители: Николай Савовъ, Никола Тошевъ, Желю Желя- бовъ, Тодоръ Момчиловъ, Василь Янакиевъ, За- прянь Ивановъ, Стаматъ Ивановъ, Атанасъ Не- новъ, Владимиръ Станковъ, Цвѣтко Таслаковъ, Стойне Ризовъ, Минко Райковски, Симеонъ Па- тевъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Георги Казана- клиевъ, Никола Кемилевъ, Георги Чернооковъ, Стефанъ Кирчевъ, Молла Юсеинъ Хайруловъ, Христо Киселички, Тодоръ Бошнаковъ, Борисъ Ецовъ, Атанасъ Капитановъ, Драгомиръ Апо-	столовъ, Трифонъ Куневъ, Георги Йонетовъ, Димитъръ Христовъ и Трайко Христовъ . . . 269
	Законопроекти: 1. За контрола върху картелитъ и монополнитъ цени (Първо четене — продълже- ние разискванията и приемане) 269
	2. За измѣнение и допълнение закона за закупу- ване и износъ на зърнени храни. (Първо чете- не — разискване) 280
	Дневенъ редъ за следващото заседание 286

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Присъж-
ствуватъ нужното число народни представители. Откри-
вамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни
представители: Ангеловъ Боянъ, Бешковъ д-ръ Иванъ,
Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ Асенъ, Бояджиевъ Сте-
фанъ, Бояджиевъ Трифонъ Куневъ, Буровъ Ата-
насъ, Василевъ Иванъ, Василевъ Йото, Велчевъ Иванъ,
Гавриловъ Никола, Георгиевъ Стойчо, Даневъ д-ръ
Стойанъ, Деневъ Сжби Димитровъ, Диляновъ Минчо,
Димитровъ д-ръ Димигъръ, Димитровъ Коста Же-
левъ, Дичевъ Петко, Ецовъ Борисъ, Ивановъ Запрянь,
Йонетовъ Георги, Казанаклиевъ Георги, Казаназирски Ге-
орги, Капитановъ Анастасъ, Кировъ Стаматъ, Кирчевъ
Стефанъ, Киселички Христо, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ
Сава, Ляпчевъ Андрей, Мариновъ Василь, Мирски Христо,
Митковъ Сеферишъ, Молловъ Янаки, Момчиловъ Тодоръ,
Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Николовъ Лазаръ, Па-
стуховъ Кръстю, Патевъ Симеонъ, Пентиевъ Антонъ, Пе-
тровъ Никола, Райковски Минко, Рангеловъ Раденко,
Рашковъ Христо, Ризовъ Стойне, Родевъ Христо, Русевъ
Иванъ, Славовъ Кирилъ, Стамболиевъ Никола, Станковъ
Владимиръ, Стойковъ Апостолъ, Таслаковъ Цвѣтко, Тошевъ
Никола, Филиповъ Стоянъ, Франгя д-ръ Александъръ,
Христовъ Трайко, Христовъ Христо, Цановъ д-ръ Асенъ,
Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ
Василь)

Съобщавамъ на събранието, че бюрото е разрешило
отпуски на следнитъ народни представители:

На г. Николай Савовъ — 1 день;
На г. Никола Тошевъ — 4 дни;
На г. Желю Желябовъ — 3 дни;
На г. Тодоръ Момчиловъ — 3 дни;
На г. Василь Янакиевъ — 2 дена;
На г. Запрянь Ивановъ — 4 дни;

На г. Стаматъ Ивановъ — 4 дни;
На г. Атанасъ Неновъ — 4 дни;
На г. Владимиръ Станковъ — 4 дни;
На г. Цвѣтко Таслаковъ — 3 дни;
На г. Стойне Ризовъ — 4 дни;
На г. Минко Райковски — 4 дни;
На г. Симеонъ Патевъ — 2 дена;
На г. Д-ръ Никола Чирпанлиевъ — 2 дена;
На г. Георги Казанаклиевъ — 2 дена;
На г. Никола Кемилевъ — 1 день;
На г. Георги Чернооковъ — 1 день;
На г. Стефанъ Кирчевъ — 4 дни;
На г. Молла Юсеинъ Хайруловъ — 3 дни;
На г. Христо Киселички — 2 дена;
На г. Тодоръ Бошнаковъ — 4 дни;
На г. Борисъ Ецовъ — 3 дни;
На г. Анастасъ Капитановъ — 15 дни;
На г. Драгомиръ Апостоловъ — 1 день;
На г. Трифонъ Куневъ — 5 дни;
На г. Георги Йонетовъ — 5 дни;
На г. Димитъръ Христовъ — 2 дена; и
На г. Трайко Христовъ — 4 дни.

Пристапваме къмъ точка първа отъ дневния редъ:
първо четене законопроекта за контрола върху картелитъ
и монополнитъ цени — продължение разискванията.

Има думата г. министърътъ на търговията, промишле-
ността и труда.

Министъръ Г. Петровъ: Г. г. народни представители!
Въ дебатитъ по законопроекта за контролъ върху кар-
телитъ и монополнитъ цени се очертаха различни гле-
дища. Едно отъ тѣхъ поддържа картелитъ да бждатъ за-
бранени съ законъ; друго смѣта, че е излишно картелитъ
и монополнитъ предприятия въобще да бждатъ подведени
подъ нормитъ на единъ законъ, защото тѣхното стопанско

значение въ страната не било достатъчно чувствително. Идеята на законопроекта върви по сръдната между тѣзи две гледища: тя се изразява въ това, че картелитѣ, като единъ стопански фактъ, който съществува въ действителността, въ живота, не бива да избѣгнатъ изъ грижитѣ, изъ контрола на държавното управление, и тѣхниятъ животъ, тѣхната дейностъ трѣбва да бѣде контролирана регламентирана.

Г. Стайновъ направи една жестока критика на законопроекта, но не на неговитѣ основни начала. Той търсѣше и намираше причинитѣ на създаването му въ нѣкакви обещания, дадени отъ правителството на Народния блокъ преди изборитѣ и искаше, по-скоро, да направи една диверсия: като съпоставя съдържанието на законопроекта съ обещанията, които правителството било дало, да остане впечатление въ обществото, че законопроектътъ, по своето съдържание и по целитѣ, които той преследва, не отговаря на предизборнитѣ ни обещания, че той въобще не може да постигне резултатъ такъвъ, какъвто обществото очаква.

Изказаха се мнения отъ други господа отъ същата политическа група, месия, които сѣ по-скоро резултатъ на едно научно изследване върху същността на картелитѣ като икономически организации и които въ своята основа, наистина, имаха по-голяма обективностъ.

Отъ друга страна и отъ тукъ, отъ болшинството, се изказаха мнения, които азъ цѣня. Такова е мнението на уважаемия професоръ г. Стойновъ, както върху същността на тѣзи икономически организации — картелитѣ — така и върху постановленията на законопроекта, за изгледитѣ, които той дава и за влиянието, което ще упражни въ нашия животъ.

Законопроектътъ за картелитѣ не е единъ резултатъ на повика на улицата, както си въобразява г. Стайновъ. Той не е дѣло на викове, които излизатъ отъ кръчмитѣ. Той е резултатъ на едно съзнание въ правителството и въ неговитѣ последователи за необходимостта да се регламентира дейността на тѣзи икономически организации, затуй защото тя е тѣсно свързана и се отразява твърде зле върху интереситѣ на широкото общество. И ако интереситѣ на широкото общество сѣ били изнасяни не само въ печата, ако тѣ сѣ били защищавани и въ тѣзи публични трибуни на нашия народъ — улицата и кръчмата — това показва колко належаща, колко неизбежна е била нуждата да се създаде единъ законъ, който да прекъсне този редъ на нѣщата, съществувалъ въ миналото до 21 юний и покровителствуванъ отъ правителството, което предшестуваше това на Народния блокъ. Това е една нужда на нашия животъ, това е една необходимостъ и, за да отговоримъ на тая нужда, на тая необходимостъ, ние внесохме законопроекта.

Азъ си позволявамъ да кажа, че тая оценка, която г. Стайновъ даде, може да се счита като характеристика на цѣлото управление на оная политическа организация, отъ която той изхожда — безгрижие къмъ интереситѣ на народа, нежелание да се справи съ известни положения, които отегчаватъ неговитѣ интереси, никакво внимание къмъ нуждитѣ на живота. А държавното управление е необходимо да бѣде отразителъ на желанията на масата, на народа, да се помъжи да даде защита на неговитѣ интереси и да не остави тия интереси да бѣдатъ оцѣтвявани отъ едно малцинство, което и безъ това съдбата е облагодетелствувала. И тукъ е именно разликата между насъ и васъ (Сочи сговориститѣ), г-да, тукъ е това, което ни раздѣля — вие представлявахте интереситѣ на едно малцинство, облагодетелствувано отъ живота, и презъ 8-ти години на вашето управление вие се грижихте само за тѣхъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството); ние представляваме интереситѣ на широкото българско общество и наша длъжностъ е да се грижимъ преди всичко за тѣхъ, безъ да държимъ смѣтка за интереситѣ на ония, които вие защищавате (Ржкоплѣскания отъ мнозинството). Възражения отъ сговориститѣ, безъ да държимъ смѣтка за накърненето на онова облагодетелствувано положение, което вие сте създали.

Д. Ачковъ (нац. л. о.): За всички еднакво, г. министре, се грижи управлението.

Министъръ Г. Петровъ: Защото въ едно добре устроено общество грижата на управлението не може да бѣде да създава блага или да създава благоприятни позиции за единъ съсловия, които и безъ туй сѣ добре поставени въ живота, а тя, преди всичко, трѣбва да се отнася до тия, които се нуждаятъ отъ държавната помощъ, които въ живота нѣматъ достатъчно сръдства, достатъчно благоприятни условия, за да намѣрятъ цената на своя трудъ и да получатъ благоденянията на този трудъ.

Това е моята мисълъ. Азъ не искамъ да кажа, че въ преследването на тази политика ние ще отидемъ дотамъ, да игнорираме и да забравимъ интереситѣ, които вие защищавате. Но тази манифестация, която откривате тукъ, е едно опровержение на всички декларации, които сте правили досега, че вие сѣщо така въ името на социалната справедливостъ и хармония сте защищавали общитѣ интереси на българското общество. Когато заговорихъ за голѣмитѣ интереси на българския народъ, представлявани отъ тази страна (Сочи мнозинството), и когато поисквахъ да бѣдатъ тѣ защитени въ противовесъ на оная политика, която вие сте провеждали, вие реагирахте. А това показва, че наистина е било право твърдението ни, че вие служите само на единъ специални интереси въ нашето общество. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Ц. Пупешковъ (д. сг): И все пакъ поддържаеме законопроекта, който Вие сте внесли, г. министре.

Министъръ Г. Петровъ: А вие сами, г-да, трѣбва да разберете, че е необходимо управлението да бѣде отзивчиво къмъ нуждитѣ на народа; вие сами трѣбва да разберете, че не можемъ изъ пѣтя на безгрижието да стигнемъ до благополучие и не можемъ безнаказано да вървимъ изъ този пѣтъ. Стопанското развитие на нашата страна ни показва, че трѣбва своевременно да се взематъ мѣрки, за да се измѣсти този пѣтъ, изъ който бѣхте тръгнали, изъ който тикахте въ продължение на 8 години стопанския животъ на нашата страна. И не само стопанското развитие въ нашата страна, а и това, което става въ Европа, трѣбва да ни даде указание, че е време да се напустне пѣтятъ, изъ който вървѣхте, че е време да се държи смѣтка за широкото общество, че е време държавното управление да изразява и отразява неговитѣ воли и неговитѣ желания. Инакъ, вървейки изъ този пѣтъ, ние бихме създали една благоприятна почва за тия, които стоятъ на най-крайната лѣвица. (Сочи работничитѣ)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ще видите сега какъ се създава картелъ за цѣлата индустрия въ Европа, въ Берлинъ, въ французко-германската комисия.

Министъръ Г. Петровъ: Ще приказвамъ и на тази тема. Моля само да не ме апострофирате, . . .

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ние сме напълно за законопроекта.

Министъръ Г. Петровъ: . . . за да не посоча статията Ви въ в. „Прѣпорецъ“, която е въ разрѣзъ съ тази мисълъ, която казахте сега. Моля Ви да не ме закачете.

Ние сме поддържали, че законодателство като това трѣбва да бѣде на преденъ планъ въ нашата дейностъ, защото твърде необходимо е, неизбежно е, неминуемо е да се положатъ грижи за подобрене положението на ония, които най-много сѣ засегнати отъ стопанската криза. Тукъ е, както казахъ, разликата между васъ и насъ, г-да.

Азъ смѣтамъ, че следвоенното време е открило други проблеми за нашето държавно управление. По-рано на преденъ планъ бѣха въпроситѣ отъ политическо естество. За разрешението на тия въпроси ние положихме много усилия, ние дадохме и много жертви. Въ развитието на живота, когато дойдоха моменти да осъществимъ задачитѣ на нашето племе, ние участвувахме въ събитията. За нещастие, нашето участие не се увѣнча съ успѣхъ. За нещастие, тѣзи задачи останаха неразрешени. Нѣма съмнение, тѣ нѣма да отбѣгнатъ отъ вниманието на българскитѣ общественици и на българскитѣ държавници, за тѣхъ трѣбва да мислимъ и по-малко да приказваме. Но има други въпроси, които следвоенното време откри и които трѣбва да привлѣкатъ на първо мѣсто вниманието на държавното управление. Това сѣ въпроситѣ отъ икономически характеръ, това сѣ въпроситѣ, които се отнасятъ до поминъка на населението, и тѣ трѣбва да спратъ преди всичко вниманието на Народното събрание. Ето защо въ основата на дейността на новото правителство главнитѣ и най-важни въпроси, които го интересуватъ и сѣ предметъ на неговитѣ грижи, това сѣ стопанскитѣ въпроси. Азъ смѣтамъ, че тѣзи грижи ще получатъ отражение и въ създаването на новия бюджетъ. Бюджетътъ на държавата не може да върви вече изъ тоя шаблонъ, изъ който се е движилъ толкова години. Въ бюджета не се отразява промѣната, настѣпила въ нашия животъ; той се съставя и днесъ по тази система, по която се е съставялъ преди войнитѣ. Новиятъ бюджетъ и цѣлата дейностъ на правителството ще бѣдатъ отражение на този възгледъ, на това разбиране, че държавното управление преди всичко трѣбва да се насочи въ защита икономическитѣ интереси на народа.

И отъ тукъ, г-да, се появява въпросътъ за необходимостта отъ интервенцията на държавата въ стопанския животъ. И либерализмътъ ще направи отстъпки въ това отношение. Той асж не можа да се задържи на позициитъ, на които нѣкога е стоялъ, защото живестътъ е посиленъ отъ всички теории. За мене, който сжщо принадлежа къмъ либерално течение, е ясно, че този възгледъ на либерализма, който се поддържаше въ миналото, за невмѣшательство на държавата въ стопанския животъ, не издържа критика въ днешния моментъ, той трѣбва да бѣде коригиранъ, трѣбва да бѣде изоставенъ. Все повече и повече е необходима интервенцията на държавата въ стопанския животъ, защото държавата има длъжността да се вмѣси въ стопанскитъ отношения и да покровителствува онѣзи, които иматъ нужда отъ нейната подкрепа. Държавата трѣбва да бѣде регулаторъ на стопанскитъ отношения. До колкото позволяватъ условията на живота, тя трѣбва да се вмѣси тамъ, където е необходимо, въ полза на онѣзи, които иматъ нужда отъ нейната подкрепа. Социалната правда, социалната справедливостъ — това не сж празни думи — сж една необходимостъ, нѣщо неизбежно, което трѣбва да се осъществи чрезъ държавното управление. И тукъ азъ искамъ да оспоря монопола на господата отъ крайната лѣвица, които претендиратъ, че тѣ единствени се въодушевяватъ отъ желанието да видятъ обществото въ единъ другъ порядъкъ, че тѣ единствени се въодушевяватъ отъ идеала да видятъ установени въ свѣта правдата, справедливостта и братството. Въ душата на всѣки съзнателенъ човѣкъ това чувство, този стремежъ сжществува. Всичко онова, което ще предприемемъ ние, като правителство, сжщо така ще отговори на общия стремежъ къмъ съвършенство, къмъ постояненъ прогресъ, защото иначе бихме отрекли човѣшката си сжщностъ.

II. Стоевъ (раб): Това желание за социална справедливостъ ние го наричатъ болшевишка опасностъ.

Министъръ Г. Петровъ: Когато говоримъ за ограничението на картелитъ или за поставянето имъ подъ контролъ, въ сжщностъ ние искамъ да ограничимъ дейността на сния предприятия, твърде голѣми по своя размѣръ, по своя съставъ и по своя финансова мощъ, които се налагатъ въ свободната конкуренция на други предприятия съ по-слаба икономическа мощъ. По този начинъ ние се стремимъ да осигуримъ свободата на конкуренцията, отъ която ще дойдатъ и повече изгоди за консоматора, изобщо за обществото. Въ всѣки случай идеята на законопроекта е тази — да регламентира дейността на картелитъ и на монополнитъ предприятия. Нѣкои намиратъ, че законопроектътъ не билъ необходимъ, че не трѣбвало да се внася той, че дори трѣбвало да се оттегли. Това сж господата отъ крайната дѣснина, които поддържатъ това гледище. Тѣ поддържатъ, че трѣбвало съ единъ замахъ да се премахнатъ вноснитъ мита и по тоя начинъ цѣлата проблема щѣла да бѣде разрешена. Но ние ще трѣбва да видимъ доколко тая идея е основателна, доколко тя издържа критика отъ гледище интереситъ на държавното съкровище, отъ гледище интереситъ на нашата индустрия и отъ гледище общо национално. Азъ ще се спра на този въпросъ по-нататъкъ. Сега, обаче, искамъ да го отбележа, защото очевидно е, че има хора, че има политически срѣди, които не разбиратъ смисъла и сжщността на законопроекта за картелитъ. Законопроектътъ за картелитъ е необходимъ, г-да, затова, защото картелитъ сж единъ фактъ въ нашия животъ и като такъвъ трѣбва да бѣдатъ регламентирани, тѣхната дейностъ трѣбва да бѣде поставена подъ нормитъ на единъ законъ. Защото сжществува въ живота, защото се отразяватъ върху стопанската дейностъ въ страната, картелитъ подлежатъ на регламентиране. И това е оправданието за внасянето на този законопроектъ въ Камарата.

Ние нѣмаме законодателство, което да отговаря на тая нужда и да осигурява контрола на държавата върху картелитъ. Въ сжществуващото законодателство азъ намирамъ — отъ изучаванията, които съмъ направилъ — само два текста въ два различни закони, които могатъ да се отнесатъ — подчертавамъ тая мисль — къмъ материята за контрола върху картелитъ. Първиятъ текстъ е чл. 11 отъ закона за облекчаване производственото и намаляване на скѣпотията, една изолирана наредба въ този законъ, целитъ на който сж твърде далечни отъ самата тая наредба. Тая наредба предвижда наказаниа за „лица и сдружения, които сключватъ помежду си съглашения за установяване или задържане прѣкомѣрни цени на предмети отъ първа необходимостъ на пазара въ страната, както и тия, които съ сила или заплашване прѣчатъ на когото и да било да продава на по-низки цени“. Но

тая наредба — очевидно е отъ нейния текстъ — не може да обхване всички прояви на тия икономически организации. Подъ нейния текстъ тия разностранни прояви едва ли биха могли да се подведатъ. Затова е необходимо да има единъ специаленъ законъ за картелитъ, въ който ще бѣдатъ обхванати всичкитъ прояви и да бѣдатъ предвидени за тия прояви, зловредни и забранени отъ закона, надлежитъ санкции. Вториятъ текстъ е чл. 481 отъ закона за задълженията и договоритъ, по силата на който едно лице, участвуваше въ нѣкое сдружение, може да напусне по особено важни причини — тѣзи, които подразбира законътъ — това сдружение. Но и двата тия текста, г-да, подчертавамъ мисльта си, не могатъ да дадатъ възможностъ нито да се контролира дейността на картелитъ, нито пъкъ на участващитъ въ тѣхъ членове и предприятия създава възможностъ да излѣзатъ отъ сдружението. Тѣ сж непълни, съвършено неспецизни, за да може да се подведатъ подъ тѣхнитъ разпоредби разностраннитъ прояви на картелитъ. И ето защо наложи се да се създаде този законопроектъ.

Нѣкои казватъ: преди да пристѣпите къмъ създаването на законопроекта за картелитъ, ние трѣбва да извършимъ нѣщо друго. Ние започваме отзадъ напредъ, казватъ нѣкои господа. Може да има нѣщо върно въ тая мисль, може наистина да е необходимо да се създаде единъ стопански планъ за какъвто се говори, и мѣроприятията, които правителството ще внесе тукъ и Народното събрание ще гласува, да бѣдатъ отражение на идеитъ, които ще легнатъ въ този стопански планъ. Но азъ питамъ господата, които поддържатъ тази идея: нима е необходимо да чакаме да се изработи този стопански планъ и да оставимъ дотогава да сжществува лошитъ проявление на тѣзи икономически организации? Нима не трѣбва чрезъ едно бързо законодателство да пресѣчемъ пътя на злоупотребленията, които тѣ вършатъ? Азъ предпочитамъ да създадемъ законъ за картелитъ и следъ него да изработимъ този стопански планъ, макаръ идеитъ и тенденциитъ на закона да не бѣдатъ може би въ хармония съ този стопански планъ. Предпочитамъ това да сторя, за да туря подъ контрола на държавата тѣзи икономически организации. Защото ние сами разбирате, че създаването и изработването на единъ стопански планъ не е една работа за две-три заседания на Народното събрание. Въ този планъ ще се отрази цѣлата стопанска и финансова политика на правителството, но той изиска много трудъ и доста време. А между това ние, отсрочвайки така въпроса, бихме дали възможностъ на спекулата да се проявява и да се шири безнаказано въ нашия животъ. Ето защо азъ предпочитамъ сега да мине законопроектътъ за картелитъ, отколкото следъ като се изработи този стопански планъ.

Нѣкои питатъ: ще даде ли резултатъ законътъ? Г-да! Той още е проектъ и даде резултатъ. Тукъ се изнесе отъ трибуната, че много отъ картелитъ се разтурятъ. Азъ зная защо се разтурятъ. Напримѣръ, изчезна картелитъ на сапуненитъ фабрики. Въ изложението си Индустриалниятъ съюзъ казва, че е изчезналъ шапкарскитъ картелъ, че картелитъ за глицозата сжщо така се разтури и т. н. Азъ зная, че ще се разтурятъ и още картели. Азъ разбирамъ, че ония, които сж застрашени отъ постановленията на този законопроектъ, още отсега търсятъ нови форми, въ които да излѣзатъ своитъ отношения, нови форми, подъ които да ги прикриятъ. И затова, когато ние ще разглеждаме текста на законопроекта, азъ ще ви обясня, защо сжществува въ него известни фрази. Дейността на тия организации е твърде разностранна, както казахъ, тя не може да се обхване конкретно чрезъ постановленията на закона; затова трѣбва да се даде възможностъ на онзи, който ще го прилага, да има свободата да примѣни тия норми и къмъ тия предприятия, които не могатъ да се изброятъ изчерпателно въ закона, защото не знаемъ утре въ какви форми ще се излѣзатъ.

Азъ смѣтамъ и твърдя, че законопроектътъ е твърде прецизенъ въ своитъ разпореджания. Може би той не отговаря на законитъ, които сжществува въ други страни, може би има разлики между него и последнитъ. Нѣкои казва, че законопроектътъ е преписанъ отъ германския законъ. Съжалявамъ, че тия господа не сж чели германския законъ, или, ако сж го чели, не сж го разбрали. Той не е копиранъ отъ германския законъ. Последниятъ ни е служилъ за ръководство, и не само германскитъ, но и законопроектитъ за картелитъ въ Унгария, Чехословашко, Полша и т. н. Нашиятъ законопроектъ има постановления чиста наши, мѣстни; той не е

копиранъ отъ германския законъ, затова защото германскиятъ законъ има да се прилага спрямо една индустрия, въ която нѣма толкова случаи на проявление безсѣятности и алчностъ, както у насъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Въ нашия законопроектъ има специални разпоредби, които целятъ да ограничатъ това зловредно проявление на картелитѣ наши индустриални и търговски предприятия.

Отъ друга страна направи се забележката, че въпроситѣ, които засѣга законопроектътъ за контрол върху картелитѣ и монополнитѣ цени, били разрешени съ действующия законъ за облекчение на продоволствието и намаляване на скѣпотията. Г-да! Който прочете този законъ, ще открие въ постановлението му намѣрената на законодателя, който го е създалъ. Този законъ се отнася за едно време, когато наистина се правѣше спекула съ продуктитѣ отъ първа необходимостъ и когато тѣ се криеха и не се предлагаха на пазара. Затуй въ чл. 1 на този законъ се казва, че за облекчаване продоволствието на нуждающото се население и за намаляване скѣпотията, при общинскитѣ управления се назначаватъ комисари, чиято служба, споредъ чл. 2, е да проучватъ на мѣстна почва въпроситѣ относно борбата съ скѣпотията и спекулата, да прилагатъ наредбитѣ на централната властъ и решенията на общинския съветъ или тричленна комисия, отнасящи се до облекчението на продоволствието или до ограничението на скѣпотията и спекулата и да организиратъ продоволствието на нуждающото се население съ предмети отъ първа необходимостъ, като: хлѣбъ, зърнени храни, варива, зеленчукъ, месо, риба, млѣчни произведения, топливо, солъ, газъ и пр. Целта на този законъ е съвършено различна отъ целта на настоящия законопроектъ. Мотивътъ, по който той е създаденъ е този — че на пазара хранителнитѣ припаси се укриваха, за да се спекулира съ тѣхъ. Днесъ положението не е сѣщото: днесъ имаме свръхпроизводство на хранителни припаси и сурови продукти, и законопроектътъ за картелитѣ цели да ограничи спекулата съ ценитѣ на продуктитѣ, които се продаватъ на консоматора отъ тия предприятия и да ограничи спекулата съ ценитѣ на суровитѣ продукти, които се купуватъ отъ сѣщитѣ тия предприятия. Това е целта на законопроекта. Следователно, двата закона не могатъ да се покриятъ, единиятъ не може да замѣсти другия.

Кои предприятия обхваща законопроектътъ, върху това тукъ наистина се водиха много спорове. Законопроектътъ обхваща на първо мѣсто ония предприятия, които той нарича съкратено картели и които съществуватъ по силата на „договоритѣ или решенията, които създаватъ задължение за поддържане на опредѣлено производство или пласментъ, които установяватъ общи цени или други общи условия за пласирането на произведенията, които разпредѣлятъ между предприятията общия пазаръ на райони или чийто съдържания изобщо по каквѣто и да е другъ начинъ се отразяватъ върху стопанската дейностъ (картели, синдикати, концерни и пр. и които въ тоя законъ за кратко ще се наричатъ картели)“. Освенъ тѣзи икономически организации, законопроектътъ обхваща и монополнитѣ предприятия, но върху тѣхъ ще говоря после.

Направи се отъ тая страна (Сочи лѣвницата) критика върху тоя изразъ: „като по каквѣто и да е другъ начинъ се отразяватъ върху стопанската дейностъ“. Нѣкои казаха, че тая фраза въ чл. 1 е твърде широка и че тя може да даде възможностъ за произволъ. Каквъ произволъ — отъ тая страна не се обяснява, но то се разбира. Интимната си мисль тия господа не казаха, но тя е, че когато нѣкое отъ тия предприятия, въ които сѣ ангажирани интереситѣ на ония, които тѣ защищаватъ, по нѣкаквъ другъ начинъ, непредвиденъ въ закона, ще има положението, което иматъ картелитѣ, дейността на които е предвидена, тежката рѣка на закона ще се сложи и върху него. Това значи тоя изразъ. Тоя текстъ не е съобразенъ съ текста на германския законъ. Азъ съмъ го поставилъ затова, защото ако тамъ положението е достатъчно уяснено и всички прояви въ това направление могатъ да се обхващатъ отъ законодателя, тукъ у насъ, благодарение на примитивнитѣ условия въ нашата страна, ние можемъ да бждемъ свидетели по-нататкъ на проявления, които не могатъ да се предвидятъ. Толкова сме изобретателни въ това отношение, толкова сме безскрупулни, когато се касае до злоупотребиление съ общественитѣ блага! Ето защо азъ искамъ по този начинъ да се обхващатъ всички прояви на картелитѣ и монополнитѣ предприятия, въ каквато и форма да се явяватъ въ живота.

Г. Петко Стайновъ спомена за мои изявления, които азъ съмъ направилъ предъ конгреса на търговцитѣ въ България. Азъ не отричамъ тия изявления, азъ ги поддържамъ

и днесъ, тѣ сѣ въ хармония съ възгледитѣ, които съмъ поддържалъ и преди да заема това отговорно мѣсто, и преди 21 юний, за тѣхъ винаги съмъ държалъ. Азъ бѣхъ заявилъ, че картелитѣ сѣ единъ естественъ продуктъ на икономическото развитие. Подчертавамъ тая мисль и сега. Картелитѣ наистина не паднаха отъ небото, тѣ се явиха като едно проявление на икономическия животъ не само у насъ — навсѣкѣде. Мене не би ме интересувала толкова тая дейностъ на картелитѣ, ако тя не бѣше се отразявала зле върху нашия стопански животъ, ако тя, чрезъ създаването на монополни цени, чрезъ подбиването ценитѣ на суровитѣ продукти не се отразяваше неблагоприятно върху нашето народно стопанство. И нѣмаше да вдигна рѣка срещу тия организации, ако тѣхната дейностъ нѣмаше таквъ зловреденъ ефектъ. Ние искаме да ограничимъ проявлението на тая имъ дейностъ въ живота; ние искаме да забранимъ на картелитѣ, като организации съ голѣма финансова мощъ, да спекулиратъ съ ценитѣ и да засѣгатъ чувствително интереситѣ на широкото българско общество. Това е нашата целъ. Азъ поддържамъ и днесъ тая идея, и вие я виждате изразена въ законопроекта. И не е вѣрно, че ние сме поддържали унищожението на картелитѣ. Това е една диверсия, повтарямъ, която г. Стайновъ прави тукъ, за целитѣ на своята партийна политика.

П. Стайновъ (д. ср): А въ речитѣ си вашитѣ приятели въ провинцията по изборитѣ го говорѣха.

Министъръ Г. Петровъ: Това не е вѣрно. Има единъ документъ, който ангажира правителството на Народния блокъ — това е неговата платформа. И ето какво се казва въ неговата платформа.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Не е важна за Народното събрание платформата. Въ Народното събрание се законодательствува.

Министъръ Г. Петровъ: Много е важно, г. Данаиловъ, защото тукъ се подхвърли мисльта, че ние сме въ противоречие съ обещанията си предъ народа. Тукъ се цели да се създаде впечатлението, че ние не изпълняваме онова, което сме обещали.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Не е важно: човѣкъ може да обещае и да не изпълни!

Министъръ Г. Петровъ: Азъ искамъ да опровергая тия домогвания. Азъ искамъ да кажа, че ако това е било отражение на улицата — въ оная смисль, въ която г. Петко Стайновъ го сваща — тогава и правителството на г. Лячевъ наистина е станало сѣщо проводникъ на тия домогвания на улицата. Ще дойда и до това. Недейте ме прекъсва, когато ви напомнямъ работи, които трѣбва да ги знаете.

Въ точка 2, буква в, на платформата на Народния блокъ е казано: (Чете) „Намѣса на държавната властъ въ регламентиране на картелитѣ“. Г-да! Този изразъ е твърде ясенъ, за да нѣмате право да твърдите, че партиитѣ на Народния блокъ сѣ били поели ангажментъ предъ българското общество да унищожатъ картелитѣ. Но вие, които искахте да правите тази диверсия, вие, които мислите, че нашиятъ законопроектъ е резултатъ на влиянието на улицата, вие сѣщо така засѣгахте този въпросъ въ вашата предизборна платформа, макаръ не съ тия изрази, които сме употребили ние, защото вие не сте имали никога смѣлостта да поемете таквъ ангажментъ предъ българското общество. (Оживление) Въ вашата предизборна платформа вие сте писали, макаръ, само за демагогия: (Чете) „Пълна защита на народното стопанство, повдигане покупателната възможностъ на населението, чрезъ поевтиняване на индустриалнитѣ продукти и борба срещу спекулацията съ тѣхъ“. Това е единъ лозунгъ, каквѣто е и нашиятъ лозунгъ. Следователно, трѣбва ли да приемемъ ние, по Вашата логика, г. Стайновъ, че и вие сте действували подъ влиянието на улицата, както упрѣквате насъ въ това? Азъ смѣтамъ, че този упрѣкъ може да се хвърли по-скоро върху васъ, защото вие никога не сте имали намѣрението да създадете и осъществите лозунга, който издигахте въ вашата платформа. Вие имахте 8 години на разположение, за да прокарате една политика, която да премахне спекулацията съ ценитѣ на индустриалнитѣ продукти. Въмѣсто това, вие все повече и повече вър-

вѣхте въ противния пѣтъ и отегчихте положението на онѣзи, защитници на които се явяват народнитѣ представители отъ тая страна, отъ Народния блокъ днесъ.

В. Молловъ (д. сг): (Казва нѣщо)

Министъръ Г. Петровъ: Г. Молловъ! Вие внесохте законопроектъ, за да не мине.

В. Молловъ (д. сг): Е, да не мине!

Министъръ Г. Петровъ: И когато такива законопроекти се внасяха, ние имаме доказателства за вътрешната оценка, която тогава вносителитѣ имъ даваха. Самъ г. Ляпчевъ, когато внесе законопроекта за облекчение на продоволствието, нарече този законопроектъ „Законъ за тонковцитъ“. Внесе законопроектъ, само за да заблуждава общественото мнение.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Този законопроектъ се внесе презъ шефството на г. Цанковъ, а не на г. Ляпчевъ.

Министъръ Г. Петровъ: Както и да е. Г-да! Излишно е да се впускамъ въ много изследвания за сѣщността на картелитѣ и за това, дали сѣ необходими или не въ живота и какъ тѣ се отразяватъ. Това направиха съ достатъчна вещина нашитѣ учени хора, г. професоръ Стояновъ и г. професоръ Цанковъ и азъ не бихъ желалъ да се спирамъ върху този въпросъ, защото нѣмамъ тая компетенция, която притежаватъ тѣ. Но безъ да бѣде човѣкъ жрецъ въ храма на науката, все може да направи нѣкои изводи отъ това, което е придобила тая наука, и съ срѣднитѣ си способности да има едно мнение върху тия въпроси.

Азъ смѣтамъ, че не е вѣрно твърдението, какво у насъ въобщо нѣмаме условия за създаване на картели, и че тия картели, които сѣ били създадени, току-така, безъ всѣ какво основание, нѣмали никакво отношение и влияние къмъ живота. Азъ смѣтамъ, че у насъ сѣ създадени вече условията за появяването на картелитѣ. Ние имаме индустриализирано производство въ много браншове на нашата индустрия.

П. Стоевъ (раб): Въ най-главнитѣ.

Министъръ Г. Петровъ: Да. — И не само това. Ние имаме и индустриално свръхкапитализиране, ние имаме браншове, въ които има вече преситеностъ. Г. Мишайковъ, моятъ предшественикъ, въ Министерството на търговията дори е усвоилъ една система при раздаването на облигитѣ — да отказва даването на облиги на онѣзи предприятия, въ бранша на които е констатирана вече преситеностъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): То е хубаво.

Министъръ Г. Петровъ: И отъ друга страна има възможностъ да се създаватъ картели, когато въобщо има свръхпроизводство, когато има една унищожителна конкуренция. Свръхпроизводството — това е единъ фактъ, който всѣки го вижда. Свръхпроизводство нѣма само у насъ, а има въ цѣлия свѣтъ. И въ стопанската конференция, въ която г. Данаиловъ бѣше делегатъ, за да констатира една отъ причинитѣ на стопанската криза, сѣ се позовавали на статистиката, която — въ сравнение съ 1913 г. — установява, че докато населението се е увеличило съ 5%, хранителнитѣ припаси и суровитѣ продукти сѣ се увеличили съ 16—18%. Очевидно е, че при това съотношение на населението и производството и при техническитѣ усъвършенствувания, които постоянно ставатъ и които съставлятъ прогреса на човѣчеството, има и едно свръхпроизводство, съ което по нѣкакъвъ начинъ трѣбва да се справимъ. И ония, които виждатъ засегнати своитѣ интереси отъ този редъ на нѣщата въ икономическото развитие на обществото, сѣ потърсили форми на производство и развѣна, чрезъ които да могатъ да се справятъ съ създаденото положение. Отъ друга страна, унищожителната конкуренция се отрази не само върху тѣхъ, а и върху народното стопанство, защото прахосването на капиталитѣ и да било капиталитѣ е въ ущърбъ на народното стопанство.

Азъ не намирамъ, че всѣки картелъ е едно съзаклятие, както се изрази г. Нейковъ. Азъ намирамъ, че картелитѣ иматъ и добри страни. И не се боя да изкажа това мнение. Азъ имамъ предъ видъ случая съ нашитѣ габровски кожари, които постигнаха едно съглашение по между си, което въ сѣщностъ бѣше единъ картелъ, по отношение

производството на гьона. Въ една унищожителна конкуренция нашитѣ индустриалци на кожи отидоха дотамъ, че прибавяха талкъ въ гьона, и вмѣсто съ джбилни вещества, си служеха за щавенето му съ киселини. Въ тая унищожителна конкуренция тѣ стигнаха дотамъ, че компрометираха своето собствено производство. И френскиятъ гьонъ, макаръ и да бѣше по-скъпъ, се търсѣше на пазара, и никой не купуваше български гьонъ. Това опомни габровскитѣ кожари и тѣ сключиха едно съглашение помежду си, по силата на което изхвърлиха употребления на талка и започнаха да обработватъ гьона, кюселето, съ лѣбилни екстракти. Ето едно съглашение, което е въ полза на народното стопанство. То премахва разрушителната конкуренция и въ сѣщото време даде на консоматора единъ фабрикатъ, годенъ за употребление и по този начинъ се ограничи вносътъ на френското кюселе.

Но картелитѣ, като една организация по-свършена, както сѣмъ се изразилъ въ моитѣ изявления, за които напомнимъ г. Петко Стайновъ, постигатъ и известни придобивки за националното стопанство: тѣ даватъ възможностъ да се рационализиратъ предприятията, даватъ възможностъ да се съкратятъ производственитѣ разноси, да се подобри качеството на продукта и т. н. Ние не можемъ по начало да отречемъ картелитѣ, като икономическа форма на организацията на предприятията, защото само чрезъ тѣхъ могатъ да се усъвършенствуватъ последнитѣ и да даватъ добри резултати за консоматора, но при условие, ако не излизатъ изъ рамкитѣ на позволеното, на това, което е прилично.

Така шото по начало не е оправданъ повикътъ противъ картелитѣ. Но, когато тѣ се отразяватъ върху ценитѣ на фабрикатитѣ, когато тѣ, следователно, повишаватъ тѣзи цени неоправдано, както се казва въ законопроекта, и когато се отразяватъ върху ценитѣ на суровитѣ продукти, които дава нашето народно стопанство, нѣма съмнение, че тогава тѣхната дейностъ е пакостна отъ гледище на общонационалнитѣ интереси и че тя трѣбва да бѣде ограничена. Ето това различие сме длѣжни да го правимъ и законопроектътъ го прави, г-да.

Чухъ много смѣли мнения тукъ, мнения, които наистина не очаквахъ да се изкажатъ въ нашия Парламентъ. Уважаемиятъ г. Нейковъ, старъ парламентаренъ деятель, твърде смѣло отъ тая трибуна заяви, че всѣки картелъ — това е едно съзаклятие. Азъ мисля, че не е това мнението на социалната демокрация по този въпросъ. И азъ си позволявамъ да цитирамъ едни данни, които г. проф. Данаиловъ е далъ въ своята речъ за международната стопанска конференция, която речъ е държалъ презъ 1927 г. въ Камарата.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Нашата социална демокрация е самобитна.

П. Стоевъ (раб): Нейковъ е сбъркалъ.

Министъръ Г. Петровъ: Азъ и на Васъ ще отговоря, г. Стоевъ. Не бързайте. — Въ тая международна конференция сѣ участвували представители на всички държави, сѣщо и на сѣветска Русия, участвували сѣ хора съ високо служебно положение, индустриалци, представители на работническитѣ организации и т. н. и т. н.

Ще ви направя следния цитатъ, отъ речта на г. проф. Данаиловъ: (Чете) „Противоречието между тѣзи две тезиси — тѣ и тукъ, въ Събранието, се очертахъ по отношение на картелитѣ — „е явно и примирението имъ бѣше една отъ мѣжнитѣ задачи на конференцията. Но това не бѣше само съ представителитѣ на Франция“ — г. Данаиловъ говори за тенденцитѣ, поддържани отъ представителитѣ на земеделското производство и за тенденцитѣ, поддържани отъ Жуо и отъ други представители на индустриалнитѣ сѣрѣи — „отбрани хора, познаващи всестранно инакъ въпроситѣ, а и съпредставителитѣ на много други държави. Имаше голѣми мѣжнотии да се обединятъ въпроситѣ, които теоритически иматъ една свѣтлина, а практически се поставятъ подъ съвсемъ друга. Така, напр., когато въ индустриалната комисија се постави въпросътъ за голѣмитѣ организации, синдикатитѣ и трѣстоветѣ, и се потърси начинъ да може да се контролиратъ действията на тѣзи нови голѣми организации, шведитѣ въстанаха изведнѣжъ срещу какъвто и да е контролъ“. Шведскитѣ представители не сѣмъ допушчали да се говори за контролъ, а сѣмъ педирали за свобода на картелитѣ и другитѣ сдружения като тѣхъ. — „Жуо, представителътъ на социалистическитѣ организации, пъкъ поиска непременно контролъ. Макаръ и той да признаваше, че тѣзи организации сѣмъ отъ голѣмо значение и че трѣбва да имъ се даде възможностъ да се развиватъ,

смяташе, обаче, че е необходим един контрол над тях и този контрол да излиза от специален орган при Обществото на народитѣ, най-малко от неговия стопански отдѣл. Срецу идеята за контрол други делегати изнасяха контрола на общественото мнение, на пресата — един контрол, свършено неефикасен за нашитѣ условия поне — „трети нѣмаха вѣра и въ общественото мнение, което често пъти може да бѣде едностранчиво, увлѣчено“, което е аргументъ на adeptитѣ на комунизма. Това е мнението на Жуо, представител на социалната демокрация въ Франция, представител на онѣзи срѣди, които иматъ най-голѣмо основание да се оплакватъ отъ зловредната деятельность на картелитѣ. Жуо, следователно, поддържа да се прокара принципътъ на контрола въ законодателството въ международни конвенции, които ще се отнасятъ до тази материя, а г. Нейковъ тукъ говори, че всѣки картелъ е едно съзаклатие. Очевидно е, че нашитѣ социалисти сѣ въ конфликтъ съ онѣзи, които по-добре познаватъ и по-добре изнасятъ тѣхната идеология.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Азъ ви казахъ, че въ днешната среща между министритѣ на дветѣ голѣми нации въ Европа се създава комисия, която да урежда именно тѣзи въпроси — не да махне картелитѣ, а да ги създаде по такъвъ начинъ, че да може да се регулира индустрията.

К. Русиновъ (раб): Вѣтърѣ работи!

Министъръ Г. Петровъ: Въ тази международна стопанска конференция при Обществото на народитѣ не сѣ приказвани вѣтърѣ работи, както казва г. Русиновъ. Тамъ се е намѣрилъ и единъ деятел, като г. Сокольниковъ, днешниятъ дипломатически представител на съветска Русия въ Лондонъ, за когото г. Данаиловъ казва: (Чете) „Особено силно впечатление мене лично направи следниятъ фактъ. Когато се разискваше въпросътъ, възможни ли сѣ голѣмитѣ картелни организации, трѣстоветѣ, Сокольниковъ, тъй също добъръ ораторъ, говори отълично френски, се помъжи да развие тезата, че трѣбва съ всички усилия да се поддържатъ трѣстовитѣ организации“.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Цѣлата индустриална организация на Русия е единъ голѣмъ трѣстъ, единъ държавенъ трѣстъ.

П. Стоевъ (раб): Трѣстъ на трудящитѣ се.

Министъръ Г. Петровъ: Да, трѣстъ на трудящитѣ се, съ голѣми капитали отъ вън!

Д. Икономовъ (раб): Да се отбележи, че г. Данаиловъ казва това, а не Сокольниковъ.

Министъръ Г. Петровъ: И г. Данаиловъ да го казва — какво отъ това? Когато единъ цитатъ, едно мнение се изнася публично, вие не можете да го оспорвате по този начинъ, защото въ такъвъ случай трѣбва да подозирате, че г. Данаиловъ нѣма елементарна доза отъ почтеностъ — това, което вамъ липсва, щомъ можете да правите такива оспорвания. Не може да се говори така.

Нѣкой отъ работницитѣ: Икономическото развитие докарва до трѣстове, до картели, но въ чии ръце да бждатъ тия трѣстове, тия картели — това е другъ въпросъ.

Министъръ Г. Петровъ: Оставете този въпросъ.

Въ тия дебати, които сѣ ставали тамъ — имало е хора, които сѣ препоръчвали международното сътрудничество — се отразява борбата между стопанския национализъмъ, между една политика на протекция на мѣстното производство и тенденциитѣ на Обществото на народитѣ за едно международно сътрудничество. Но, г-да, нека не сезабравя, че сѣ тия тенденции, така поставени, подъ тая благовидна форма, се цели нѣщо друго — противната теза, която търси да примири народитѣ на тая база, опитва да стори това пакъ на една благоприятна за самата нея почва. И това се изразява въ препоръжитѣ, които френскиятъ делегатъ по индустрията е направилъ въ това отношение. Той е искалъ държавитѣ да дадатъ въ тѣхното производство едно ограничено покровителствуване, основано на ценитѣ на главнитѣ конкурентни страни. Тая мисль е твърде сериозна и твърде изисковна за този, който я лансира, но онѣзи, които се биха поддали на тая препоръка, да намалятъ вноснитѣ мита въ себе си и да се изложатъ, следователно, на ударитѣ на по-конкурентноспособната индустрия, тѣ ще

причинятъ най-голѣмо нещастие на своето народно стопанство. Азъ ще дойда по-нататъкъ и до това.

Но вие виждате кои сѣ тия тенденции, които спорятъ тамъ.

И затуй Обществото на народитѣ, въ невъзможност да реши този въпросъ съ конкретни мѣрки, е взело своята резолюция по международнитѣ индустриални съглашения, която, цитирана веднѣжъ, при другъ съставъ на Камарата, азъ си позволявамъ да я цитирамъ и сега, защото тя ще ни уясни тоя общъ възгледъ, който доминира въ просѣтенитѣ страни върху тия икономически организации: (Чете) „Конференцията разгледа съ най-голѣмъ интересъ въпроса за индустриалнитѣ съглашения, които вземаха напоследъкъ значително да се развиватъ и обрѣнаха особено вниманието на различнитѣ категории лица, чийто интереси засѣгатъ, както и вниманието на общественото мнение на разнитѣ страни. Разискванията изтъкнаха известни противоречии схващания и предизвикаха резерви отъ страна на представителитѣ на различнитѣ интереси и различнитѣ страни. При тия обстоятелства конференцията бѣше заставена да констатира, че явлението на съглашенията, родено отъ стопанската необходимостъ, не представлява една перспектива, върху която би трѣбовало да се вземе едно принципиално становище, а единъ фактъ, чието развитие трѣбва да се отбележи и който отъ сѣщото практическо гледище може да бѣде смятанъ за добъръ или лошъ, споредъ духа, който доминира при съставянето и функционирането на тия съглашения, именно споредъ мѣрката, въ която тѣхнитѣ ръководители се въодушевяватъ отъ общия интересъ“.

Това е ръководниятъ принципъ.

Н. Пждаревъ (д. ср): Споредъ условията, въ които работятъ.

Министъръ Г. Петровъ: Да. Не само това, но по-долу въ единъ пасажъ има единъ изразъ, който ме навежда на мисльта — и това сѣ общи впечатления, защото конференцията имаше за задача да посочи пътя, по който трѣбваше да се тикне стопанското развитие на Европа и срѣта, за да се облекчи стопанската криза — че тия организации сѣ схващани като едно срѣдство, чрезъ което могатъ да се премахнатъ болкитѣ, причинени отъ стопанския животъ. Това е точниятъ изразъ, който чухте — „болкитѣ“.

И какви сѣ преимуществата на картелитѣ, споредъ резолюцията? Ето ги. (Чете) „Все пакъ за онѣзи опредѣлени видове производства тѣ могатъ — при известни условия и подъ известни резерви — отъ една страна, да осигурятъ една по-методична организация на производството и намаление на костумитѣ цени чрезъ едно по-добро използване на съществуващитѣ инсталации, чрезъ едно по-рационално развитие на новитѣ инсталации и чрезъ едно по-логично групиране на предприятията; отъ друга страна, съглашенията могатъ да възпратъ противостопанскитѣ конкуренции и да намалятъ зинитѣ, произхождащи отъ промѣнитѣ въ индустриалната дейностъ“.

И конференцията по-нататъкъ прави констатацията. Все пакъ, казва тя, предъ видъ на това, че тия икономически организации засѣгатъ единъ по-широкъ кръгъ отъ интереси, необходимо е да се упражнява единъ контрол надъ тѣхъ.

По-нататъкъ, констатирайки, че не е възможно — това бѣше първата предпоставка — да се примирятъ гледищата и че не може да се намѣри въ този моментъ една формула, поради това, че липсватъ достатъчно данни за положението въ отдѣлнитѣ държави, конференцията препоръчва да се действува споредъ случаетѣ и условията на живота въ отдѣлнитѣ държави.

Мнението, което отрича съществуването на картелитѣ по начало, прокарано въ основитѣ на този законопроектъ, струва ми се, би създадо пакости за стопанското развитие на нашата държава. Има случаи, когато тѣзи организации се отразяватъ благоприятно върху икономическото развитие; има случаи, когато тѣзи организации прекращаватъ границата на позволеното. И затова нашата задача е не да ги спънемъ въ тѣхната деятельность, а да спънемъ злоупотребленията въ тѣхната деятельность, да не имъ дадемъ възможността, използвайки тежкитѣ условия на живота въ България, да спекулиратъ и да влияятъ зле върху интереситѣ на консоматора и на производителите на сурови продукти. И това е идеята на законопроекта, както казахъ отначало. Нѣма съмнение, че гѣкога тѣзи организации могатъ да прекратятъ и последния предѣлъ на позволеното. Ако тѣ трѣбватъ изъ този пътъ и ако тѣхното влияние върху живота се отрази твърде зле, ако всички други срѣдства на законопроекта сѣ недостатъчни да се боримъ съ тѣхъ, законопроектътъ предвижда и последната

санкция: унищожението на картелитъ. Чл. 13, пунктъ 5, предвижда възможността да бъде постановено разтурянето на картелитъ. Азъ съмтамъ, че това е достатъчна гаранция въ ржцетъ на органитъ на държавата, които ще бдятъ и когато дейността на картелитъ прекрати и последнитъ установени отъ закона граници, да ги разтурятъ, да не имъ позволяятъ по-нататъкъ да съществуватъ.

Законопроектътъ засѣга и предприятията, които сѣ въ монополно положение. Въ монополно положение сѣ онѣзъ предприятия, които, по силата на обстановката, въ която се намиратъ, по силата на условията, при които съществуватъ, диктуватъ и на останалитъ предприятия въ даденъ браншъ, или сѣ единствени въ този браншъ.

Г-да! Тукъ се говори, че нѣмало у насъ достатъчно обекти, които този законопроектъ да засегне. Г. Стайновъ цитира кѣкои отъ картелитъ, които съществуватъ, но неговитъ сведения не сѣ пълни. Картели съществуватъ, както казва Софийската търговско-индустриална камара въ едно писмо до Министерството на търговията, не само публично, не само манифестирани предъ надлежитъ търговски срѣди, а съществуватъ и негласно. Азъ се ползвамъ отъ този изразъ отъ писмото на Софийската търговско-индустриална камара, която не може да се упрѣкне въ лошо отношение къмъ тѣзи организации, за да ви обърна вниманието върху факта, че повечето отъ картелитъ сѣ неизвестни, съществуватъ негласно. Законътъ обхваща и тѣзи картели, които съществуватъ негласно. Азъ после ще отговоря на критиката, която направиха нѣкои, че неписанитъ картели не подпадатъ подъ санкциитъ на закона. Какъ да не подпадатъ подъ санкциитъ на закона, когато законътъ ги задължава да бждатъ вписани и регистрирани? Не изпълнятъ ли разпоредбитъ на чл. 1 отъ закона, тѣ подпадатъ подъ санкциитъ на закона, предвидени въ надлежния членъ.

П. Стоевъ (раб): Демекъ, конспириратъ!

Министъръ Г. Петровъ: Да, конспириратъ като васъ.

По сведения отъ Съюза на българскитъ индустриалци, имаме следнитъ картели: „Централно бюро на българската желѣзна и телена индустрия“, „Обединенитъ пивофабриканти“, дружество „Захаръ“, София, „Сдружение на съединенитъ макаронени фабрики въ Търново“, „Съглашение между фабриктъ за производство на вжгледуокисъ“. Имаме споразумение за минералнитъ масла, за лимонената киселина, а отъ десетъ дни имаме единъ картелъ за бергмановитъ трѣби. Нѣкои казаха, че нѣкои картели престанали да съществуватъ. Азъ допускамъ да сѣ престановили своето съществуване днесъ, за да намѣрятъ други форми за негласно съществуване утре. Но много негласни картели имаме още, чиято дейтелностъ е още по-престѣпна отъ гледище на националнитъ интереси. Нѣкои господа намиратъ, че въобще картелитъ нѣматъ проявление въ живота. Дали иматъ проявление въ живота, позволете ми да ви цитирамъ едно заявление, отправено до Министерството на търговията, за да видите какво прави картелътъ за вжгледуокисъ. (Чете)

„Г. министре! Моля нареждането Ви да включите въ закона за разтуряне на картелитъ и Содофабрикантския съюзъ. Стана вече 10 месеца откакъ купувамъ вжгледуокиса на рискоа цена, на необикновена цена — 25 л. по-скѣпо за килограмъ и при това още ме наказватъ съ 10.000 л. глоба“.

Този картелъ си позволява да обвързва производителитъ на сода съ единъ договоръ, който му дава възможностъ да налага голѣми санкции. Ето писмото на разпределителното бюро за вжгледуокисъ до г. Запрянь Колевъ и Никола Ат. Милевъ, Борисовградъ.

П. Стоевъ (раб): Отъ коя дата е?

Министъръ Г. Петровъ: Отъ 2 септември т. г. (Чете) „Г. Георги Илиевъ, секретаръ на Пловдивското окръжно настоятелство, когото бѣхме изпратили по искането на г. Запрянь Колевъ въ града ви за анкета и поимение, ми съобщава днесъ по телефона, че въпрѣки постигнатата помежду ви спогодба, същата не е била изпълнена въ дадения ви самата спогодба срокъ — 2 септември т. г.“

Ето защо за лишенъ и последенъ пътъ ние ви предупреждаваме до 5 тогъ да изпълните спогодбата и да спазвате нейнитъ постановления, защото не сторите ли това, следъ тази дата ние нѣма да се занимаваме съ наказанието ви чрезъ вжгледуокиса само, а ще изпратимъ и гаранционитъ ви полици отъ по 10.000 л. за събиране въ полза на г. Иванъ Николовъ и Христо Костадиновъ“.

Виждате какъ се отразяватъ върху живота тѣзи организации.

Не сѣ само тѣзи осемъ картели, които изброихъ. Нѣкои отъ тѣхъ се разтуриха, както отбелязахъ по-рано, нѣкои съществуватъ негласно. Негласно съществува картелътъ за бергмановитъ трѣби. Той е създаденъ отъ десетина дена и цената на 11-миллиметровитъ трѣби се покачи веднага съ 2 л. на метъръ.

Наредъ съ това съществуватъ и много монополни предприятия у насъ. По сведения на Министерството на търговията такива сѣ 15: (Чете) „Българска фабрика за шевни конци „Трапезица“ — гр. Велико-Търново — шевни конци; Българска стѣкларска фабрика, акционерно дружество въ с. Гебедже — стѣкло и стѣклени издѣлия; анонимно акционерно дружество „Българска телеграфия“ — София — телеграфни, телефонни апарати и др.; Българско акционерно дружество „Изида“ — Новоселци — изолатори, плочи и трѣби; българо-чешко акционерно дружество — Горна-Орѣховица — поташъ; Пиетро Мейнард — София — производствa на тирета; текстилно акционерно дружество „Фортуна“ — с. Надежда — производство на сатени; Братя Азманови — гр. Стара-Загора — производство на синъ и зеленъ камъкъ; Димитъръ Велчевъ и с-ие — гр. Бургасъ — производство на моливи; Българско акционерно дружество „Гранитоидъ“ — Батановци — производство на циментъ; акционерно дружество „Гларусъ“ — Бургасъ — производство на морска солъ; акционерно дружество „Нафта“ — София — вискозни и индустриални масла; дружество за химически произведения — Костинбродъ — производство на туткалъ; шапкарско индустриално о. о. дружество — гр. Русе — производство на шапки; Братя Владимиръ и инженеръ М. Цанови — гр. Пловдивъ — болтове и гайки“. Азъ съжалявамъ, че нѣмамъ подъ рѣка данни за печалбитъ на тия предприятия, но тѣ ще ни сѣ потребни, особено когато ще разглеждаме закона за насърчение на мѣстната индустрия. Последното предприятие реализира чудовищни печалби отъ доставки на гайки и болтове на държавата. Тѣзи сѣ монополнитъ предприятия по сведенията на Министерството на търговията, но въ бждеще ще се пораждатъ нови.

Законопроектътъ не само регулира тѣзи монополни предприятия, които съществуватъ, но подъ неговитъ разпоредби ще подпадатъ и онѣзи предприятия, които въ бждеще ще заематъ монополно положение въ нашия животъ и затова, както отбелязахъ въ ена реплика съ г. Данаиловъ, въ законопроекта има наредби, които се отнасятъ до бждещето положение на тѣзи организации.

Направи се критика на разпоредбата, която се отнася до обявяването на монополнитъ предприятия. Г. Мутафовъ иска тѣхната регистрация въ министерството — една лична декларация на собственика на онова предприятие, което има монополно положение. Никого собственикъ на предприятието нѣма да декларира, че то е въ монополно положение, а то ще бжде обявено за такова отъ органитъ на държавата по силата на нѣщата. Собственикъ нѣма интересъ да отиде самъ да обявява, че неговото предприятие е монополно, но държавнитъ органи ще го намѣрятъ и ще го обявятъ за монополно предприятие, ще го поставятъ подъ ударитъ на закона за контрола върху картелитъ. Какъ ще искате отъ него да го регистрира? Това нѣма никога да стане — той да дава декларация за регистрация. Ние ще го обявимъ за монополно. Но г. Стайновъ казва: възъ основа на какво ще го обявите за монополно предприятие? Възъ основа на даннитъ, които ще съберемъ.

Може и произволно да го обявите за монополно предприятие, добавя г. Стайновъ, и не му давате възможностъ да се потѣжи противъ вашето решение! Да, не му даваме възможностъ и нѣма защо да му дадемъ тая възможностъ. Защо му е тая възможностъ? Ако предприятието не е въ монополно положение и ние го обявимъ за такова, азъ питамъ: какъ ще го засегнатъ разпоредбитъ на закона, ако се развива въ рамкитъ, които сѣ предвидени въ този законъ? Има ли нужда да даваме възможностъ да се протакатъ тия въпроси въ съдилищата? Едно предприятие ще бжде обявено за монополно съ една разпоредба на министерството възъ основа на даннитъ, които се черпятъ отъ неговитъ книги и по външнитъ белези, които ще има това предприятие. Въ това отношение азъ не виждамъ никаква опасностъ, дори ако произволно едно предприятие е обявено за монополно. Ако едно предприятие не прекрива обществения интересъ и благо, ако не е монополно, нѣма съмнение, че неговата дейтелностъ нѣма да подпада подъ ударитъ на закона.

Г. г. народни представители! Ще пристѣпия да разгледамъ нѣкои отъ по-същественитъ положения въ законопроекта, защото да обхвана всичкитъ, това е почти не-

възможно. Според мене, едно от важните постановления на законопроекта е регистрацията на договорите и решенията чрез които се създават картелите. Нъкой господа искат публичност. Публичността пред надлежните власти е прокарана, но не и публичност каквато се претендира отук (Сочи лъвицата): да бъдат под контрола на общественото мнение тези предприятия, да бъдат под очите на всекиго техните решения, дори техните сметки. Това е абсолютно невъзможно, защото никой не си разкрива теверитъ, защото никой няма право да търси сметка за дейността на тях или оня, освен оторизирани власти. Затова такава публичност, каквато се претендира — да се надиква в регистрите, дневниците и главните книги на предприятието — не може да се допусне, защото не се ли запази елементарната търговска тайна на едно предприятие — която тайна е един елемент в търговията — ние не можем да имаме проспериращи търговски предприятия. Ето защо тая идея трябва да бъде изоставена и трябва да се задоволим с тая регистрация, която Министерството на търговията ще прави, защото на него ще бъдат известни всички данни, които са необходими, за да бъде контролиран един картел. Картелните и монополни предприятия са задължени по силата на закона да дават сведения всеки 15 дни. Ако тоя срок е къс, можем да го увеличим на 1 месец. Тъ са задължени не само да дават сведения, но да търпят ревизия на своите книги и преписки от органи на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Следователно, необходимите данни, които ще послужат за прилагането на санкциите на закона, ако се е прекратило позволеното, Министерството на търговията ще ги извлече чрез своите органи.

Г. Дилиановъ направи една критика на забележката към чл. 3. Той се чуди защо тя е намбрила място в законопроекта. Вероятно г. Дилиановъ не е разбрал смисъла на тази забележка. Тя дава възможност на ония предприятия, които участват в един картел да днес, при създаването на закона, и които желаят да се освободят от задълженията си по договора, чрез който е образуван тоя картел, да излъзат от него, без да бъдат подложени на санкции, които са предвидени в договора. Да предположим, създаден е картел за производство на сапун. Участващите фабрики помежду си са задължени да поддържат съществуването на картела при дадени условия и са се ангажирали чрез една гаранционна полица от 500.000 или 1.000.000 л. да не нарушават тоя договор. Ако нямаше тая разпоредба, те не биха могли да се освободят от тия задължения по договора. Ние им даваме възможност при влизането в сила на закона, в даден срок, ако те сами намбрят, че трябва да напуснат тоя картел, да се откажат от него. Г. г. народни представители! Доста спорове се повдигнаха около картелната комисия. Мнозина се мъчиха да направят една оценка на тоя институт от правно и от стопанско гледище. Аз се присъединявам към мнението на г. Стайновъ. Тази комисия не е нито съд, нито юрисдикция; това е един орган, чрез който ще се провежда политиката — отражение на която е тоя законопроект — на Министерството на търговията. Ако въ нъкой закон съществуват постановления, по силата на които се дава право на министра сам да решава въпросите, до които се отнасят тия закони, тук това се върши от една комисия, наречена картелна комисия. Мнозина изказаха подозрение, съмнение върху чистотата на решенията на тая комисия. Аз зная, че у нас винаги съществуват подозрения — това е в менталитета на нашия народ. Какви подозрения се изказаха? Че щъл да се създаде един нов чл. 4, че щъл да се създаде една гешефтарска, както нъкои се изразяват, комисия. Ами че такива комисии съществуват и днес и няма упрък, че са гешефтарски. Най-сетне, кого ще обира тая комисия? Има си хас да обира народа. Аз няма да направя апология на една такава дейност, но искам да кажа, каточели се боите за собствената си кожа.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. ср): Когато ще да обира, щом обира, стига.

Министъръ Г. Петровъ: Не може по този начин да се отнасяме към собственото си управление, г-да! Твърде много унижително е за нашето достойнство да допускаме, че всяка комисия, или държавен орган, може да се поддаде на внушения и съблазни, да злоупотърби с дадената власт.

В. Молловъ (д. ср): Затуй се създава независима съдебна власт.

Министъръ Г. Петровъ: Има мнение цълата дейност на картелната комисия да се прехвърли на министъра, защото е политическо лице и носи парламентарна отговорност, пък има и друга отговорност. Ами това е прокарано почти в законопроекта: тоя принцип е лъгалъ в основите му; той може да се усили, но аз желая в тая работа да участват повече органи на управлението и представители на стопанските съсловия, за да има един по-голям контрол. И затова ние предвиждаме, наред с чиновниците, които и днес дават данните, за да се нормират цените, наред с тия чиновници на министерството, които, безспорно, са компетентни по въпросите, до които ще се отнася дейността на тая комисия, да участват въ нея и представители на стопанските съсловия. Въ нея участва един търговец, един индустриалец и един занаятчия. Нъкой направи забележка, че въ комисията няма представител на потребителя. На тая забележка ще отговоря, че занаятчията е потребител по отношение на търговеца; търговецът сам контролира дейността на индустриалеца; един взаимен контрол на тия лица и без това има. Най-сетне, нека не се забравя, че законът се създава за протектиране интересите на потребителя. Въ такъв случай органите на министерството се явяват представители и защитници на интересите на потребителя. Така щото участието въ комисията на представител на потребителя е излишно, пък и съставът на комисията би вземал един грам даден размер. Аз съм против големия състав на комисията. Нъкой пледираше да се усили тоя състав с представители на Народното събрание и т. н. Това е една пакостна мисъл, която не би трябвало да се осъществи. Съ това би се отруднила работата на комисията и не би й се дало възможност да се справи бързо и ефикасно с въпросите, които всеки ден животът ще й слага.

Но, г-да, прави се още едно възражение, че са дадени големи права на тая картелна комисия — че тя ще нормира цени, ще отнема облаги, ще унищожава картели и т. н. и т. н. Действително, трябва да признаем, че правата на тая комисия са твърде значителни. Но, без сам да съм по начало привърженик на такава едно положение, допускам го като изключение. Вие виждате какъв въ живота и въ управлението на народите тия тенденции за засилване правата на изпълнителната власт все повече и повече преобладават. Ние живем въ времена мъчни, когато има общо стопанско бедствие, когато има обща стопанска криза въ свѣта и затова е необходимо не да чакаме решенията на съдилищата по процедури, които са известни на всички, които познават юриспруденцията, но необходими ни са бързи решения. Защото, тръгнем ли по тоя път, ние рискуваме да дадем лък след като болният оздравѣе, а ние искаме с тоя законопроект да предотвратим заболяването и затуй искаме комисията да бъде чисто административна. Въ картелния съд, както е казано, се допуска да участва един съдия от Административния съд, за да има по-ефикасен контрол.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Г. Нейковъ повдигна въпроса за участие на консоматора въ картелната комисия, като сметаше, че добре е кооперациите да бъдат представени въ нея по един или друг начин. Той разбираще, че централа „Напредъ“ ще трябва да участва. Той повдигна тоя въпрос и не е зле да се има предъ вид, щото въ картелната комисия кооперациите да имат представител.

Министъръ Г. Петровъ: Г-да! Тази комисия има големи права. Първото й право е да допусне съществуването на един картел чрез самата регистрация, и от тук това постановление на закона, да се регистрират картелите, се одухотворява. Комисията ще има да се произнася кои картели не накърняват общия интерес, съществуването на кои картели е съобразно съ закона, с интересите на обществото и с интересите на народното стопанство. Сметам, че това е едно право, което трябва да бъде осветено чрез закона, защото иначе нъма си смисъл цѣлния закон, който създаваме. Когато тази картелна комисия регистрира картела и обяви монополните предприятия, те подпадат под ударите на разпоредбите на чл. чл. 13 и 14.

Искам предварително да направя друга една забележка. Казах, че картелната комисия има право да регистрира картелите и по тоя начин да допусне съществу-

ването имъ. По чл. 11, обаче, тя нѣма да регистрира единъ картелъ, който има за задача да поддържа неоправдано високи цени. Г-нъ Мутафовъ направи една критика върху този изразъ „неоправдано високи цени“. Той поиска, съобразно съгледуването на Търговско-индустриалната камара въ София или на Търговския съюзъ да се каже „неоправдано високи печалби“. Понятието „неоправдано високи печалби“ не всѣки пътъ отговаря на това, което се върши въ нашитѣ индустриални предприятия. Нѣкога ценитѣ на продуктитѣ се увеличаватъ вследствие известни — какъ да кажа — прикрития, за да не кажа машинации, които се вършатъ въ индустриалнитѣ предприятия. Вие виждате въ много предприятия да се опредѣлятъ грамадни печалби на управляващитѣ предприятия лица и по тоя начинъ тия възнаграждения, които сѣ въ сѣщность печалби, да се вмѣкватъ въ производствената, въ костюмата цена на продукта. И въ такъвъ случай, ако търсимъ печалбата, ние нѣма да я вмѣримъ, г-нъ Мутафовъ; ние ще търсимъ цената, и въ елементитѣ на цената ще търсимъ това, което не е необходимо за предприятието, ще го очистимъ и ще опредѣлимъ една справедлива цена. Ето защо азъ смѣтамъ, че това гледище не е право и не мога да се съглася да замѣнимъ думата „цена“ съ „печалба“.

По-нататкъ, въ чл. 11 се казва: нищожни сѣ ония договори, които иматъ за целъ ограничване производството или пласмента съ целъ за увеличение ценитѣ. Съ постановленията на чл. 11 не само че не се допускатъ картелитѣ, които повишаватъ ценитѣ на своитѣ произведения, но не се допускатъ и ще бѣдатъ нищожни и договоритѣ и решенията, които иматъ за целъ да намаляватъ и ценитѣ на суровитѣ продукти. Това последно пояснение ще трѣбва да се направи отъ комисията.

Най-сетне въ буква в на чл. 11 е казано: (Чете) „или по другъ начинъ да засегнатъ интереситѣ на общото народно стопанство, или общото благо“. Значи, нѣма да бѣдатъ допускани, или ще бѣдатъ нищожни ония картели, които по единъ или другъ начинъ ще искатъ да засегнатъ интереситѣ на общото народно стопанство, или общото благо. И за този изразъ се направи възражение, че билъ широкъ. Но азъ ви казахъ, кои сѣ съображенията на вносителя на законопроекта — да иска да му се даде възможностъ съ този законъ да обхване всички прояви на картелитѣ, които ще се отразятъ зловредно върху народното стопанство.

Каго е въпросъ за заимствувания, трѣбва да признаемъ, че тоя текстъ на законопроекта е заимствуванъ отъ германския законъ, въ който има такъвъ текстъ и той обхваща всички проявления на картелитѣ.

Направи се възражение, че картели, които не сѣ заключени писмено, нѣма да подпадатъ подъ санкциитѣ на закона. Това не е вѣрно, г-да. Преди всичко този законопроектъ постановява съществуването на всѣки картелъ да бѣде уговорено писмено, а който не изпълва разпоредбитѣ на чл. 1 — да бѣде уговорено съществуването на картела писмено, да бѣде регистриранъ тоя картелъ или договорътъ — той подпада подъ ударитѣ на наказателнитѣ разпоредби на чл. 18 отъ законопроекта. Следователно, всѣко неправомѣрно действие на картелитѣ ще се обхваща отъ този законопроектъ, въ който сѣ предвидени съответнитѣ санкции.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не взехъ думата, но искамъ да забележа, че въ тоя членъ, където се говори за известни наказания при известни постѣпки на картелитѣ, липсва единъ важенъ елементъ, за който даже г. г. представителитѣ на работническото нищо не казаха. Въ една точка на този членъ трѣбва да се вмѣкнатъ наказателни постановления за картели, които съ своитѣ споразумения влияятъ за понижаване на работническата заплата.

Министъръ Г. Петровъ: Разбрано.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Такива случаи въ Европа сѣ чести. Даже г. Нейковъ не отбеляза това. (Оживление срѣдъ работницитѣ) Азъ може да не присъствувамъ въ комисията, но Ви моля да вземете предъ видъ това за защита на работническата заплата.

Министъръ Г. Петровъ: Такава точка трѣбва да има. Ние сме предвидѣли общия случай. Въ буква „в“ на чл. 11 се казва: (Чете) „или по другъ начинъ да засегнатъ интереситѣ на общото народно стопанство, или общото благо“.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Нека да се отбележи, че работницитѣ не приематъ това, което г. Данаиловъ предлага. (Възражения отъ нѣкои работници)

Министъръ Г. Петровъ: Подъ думитѣ „засегнатъ интереситѣ на общото народно стопанство или общото благо“ може да подведемъ и случаетѣ съ понижаване работническата заплата.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Думитѣ „общо благо“ сѣ намѣсто, но работникътъ е факторъ въ производството.

Нѣкой отъ работницитѣ: Нашиятъ ораторъ го каза това — че нищо не е предвидено за гарантиране справедливъ размѣръ на работническата надница.

Министъръ Г. Петровъ: Нищо не е казано.

Г-да! Една отъ най-важнитѣ разпоредби на този законопроектъ, безспорно, е оная, която се съдържа въ чл. 13. По силата на чл. 13 комисията по картелитѣ има право да нормира ценитѣ на стокитѣ и нейното решение влиза въ сила следъ утвърждаването му отъ министра на търговията, промишлеността и труда. Тукъ се направиха възражения противъ нормировката на ценитѣ и то възражения предимно отъ тая страна (Сочи мнозинството) Каза се: какъ може да се нормиратъ ценитѣ, защо трѣбва да се нормиратъ и т. н. Ясно е, г-да, че при условията на нашия животъ, нѣма друга възможностъ за контролиране дейността на тия индустриални предприятия, които се фаворизиратъ отъ държавата. Щомъ държавата чрезъ закона за насърчение на мѣстната индустрия е създавала много облаги на нашитѣ индустриални предприятия, и щомъ тя е прокарвала тая своя покровителствена политика, това тя го е правила въ интереса на икономическото развитие на страната и общо на народното стопанство. И тогава, когато тия предприятия ще прекратятъ предѣла на позволеното, държавата има право да контролира тѣхната дейностъ и да нормира продуктитѣ, които тѣ фабрикуватъ. Ние не сме въ случайни отношения съ тия предприятия, ние не сме безъ отношения съ тѣхъ. Ние ги фаворизираме. Ние 30 години наредъ сме ги насърждали; фискътъ прави жертви за тѣхното съществуване. Ние имъ даваме облаги, ние ги облагодетелствуваме, следователно държавата има моралното право да упражнява контролъ върху ценитѣ на тѣхнитѣ продукти. Ние не можемъ да оставимъ тия предприятия да използватъ облагитѣ така, че тѣхната дейностъ да се отразява зле върху интереситѣ на консоматоритѣ. И нашитѣ индустриалци трѣбва да разбератъ, че когато нашата индустрия забрави своитѣ обществени функции, винаги ще почувствува ржката на законодателя сложена върху главата ѝ. Ние признаваме значението на индустрията. Азъ съмъ единъ отъ ония, които ѝ правятъ апологии винаги, азъ я защищавамъ, защото зная какви сѣ нейнитѣ функции, но азъ не мога да позволя, щото тая индустрия да спекулира съ интереситѣ на цѣлото общество, не мога да допусна да паразитира въ него. (Ржкопѣскания отъ мнозинството)

Нѣкои господа казватъ: вмѣсто да се нормиратъ ценитѣ на продуктитѣ, на фабрикатитѣ, нека намалимъ митата. Това е тезата, г-да, на Българския търговски съюзъ. Азъ съмъ противникъ на тая теза. Азъ не съмъ съгласенъ съ нея, защото това е една пакостна идея.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Не, тя е спасителната. Какъ ще бѣде тя пакостна идея, когато въпросътъ, който искатъ да решите, можете да го решите толкова бързо, можете да го решите, както казахте, въ два часа съ едно решение на Министерския съветъ? Само единъ примѣръ ще приведа и ще седна. Вземете гвоздеитѣ. Въ 1924 г. имаме 4 милиона килограма гвоздеи, внесени отъ външната индустрия, а днесъ само мѣстното производство на гвоздеи окупира мѣстния пазаръ. Стойността на чуждитѣ гвоздеи франко митница София е 5 л., а нашитѣ производители ги продаватъ 14 л. на дребно. Следователно, къмъ стойността на гвоздеитѣ, 5 л., тѣ прибавятъ митото 5.40 л., и продаватъ гвоздеитѣ 14 л. Намалете това мито не до степенъ да отворите нахлуването на чуждото производство въ страната, за да замѣстятъ мѣстния пазаръ, но го намалете съ 2.50 л., и вие ще смѣкнете цената на този артикулъ, гвоздеитѣ, и ще можете да постигнете целта, която гоните съ вашия законопроектъ. И аслъ, ако има грѣшка, тя се състои въ това, че всичко, което се приказва тукъ за картелитѣ, можете да го приказвате за картелитѣ на Западъ, защото нашитѣ картели не сѣ висша форма на производство, а сѣ висша форма на най-осѣдителна спекула, която ще трѣбва да се събори

по най-безпощаден начин. Единъ е начинът за това: намаление на митата до степен да не засегнете интересът на индустрията и бърза ревизия на закона за покровителстване мѣстната индустрия. Това е изходътъ. Всичко друго е палиативъ. А законътъ, тъй както го редактирате, е толкова вреденъ отъ гледище на стопанското развитие, че азъ не зная кой ще дръзне да го прилага. Съ него вие не ще можете да унищожите картелитъ и да постигнете целта на закона — поевтиняване на продуктите. пакъ повтарямъ и свършвамъ: само намалението на митата е единственото срѣдство, чрезъ което можете да постигнете целитъ, кито гоните съ законопроекта.

П. Напетовъ (раб): Защо вие не го направихте, защо не махнахте митата?

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ Г. Петровъ: Г. Смиловъ! Вие бѣхте моя предшественикъ. Вие бѣхте министъръ на търговията, промишлеността и труда не два часа, а единъ месецъ и половина. Вие заявихте предъ обществото, че ще унищожите картелитъ. Когато е била толкова спасителна тая Ваша идея и толкова лесна за реализиране — само въ два часа да се спаси народното стопанство отъ тѣзи язвителни организации — защо не я прокарахте тогава, г. Смиловъ? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Б. Смиловъ (нац. л. о): Съ министерски постановления не можехме да работимъ, а трѣбваше да чакаме Камарата. Но ако вие мислите съ този законъ да постигнете целитъ, които преследвате, това е една такава измама, каквато азъ първи пътъ виждамъ въ законодателната дейностъ на Българския парламентъ.

Министъръ Г. Петровъ: Вие бѣхте привърженикъ на законодателстване чрезъ декрети, вие нѣмахте Народно събрание и можехте да издавате декрети — защо не издадохте декрети? Вие само търсите основание да критикувате!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Това не е декретъ.

Министъръ Г. Петровъ: Азъ зная тази Ваша критика.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако е въпросъ за намаляване на митата, вие можехте съ постановление на Министерския съветъ да ги намалите, като определите единъ другъ коефициентъ, понеже у насъ митата сѣ високи, благодарение на високия коефициентъ. Вие имате всичката възможностъ да намалите митата съ постановление на Министерския съветъ, ако действително искахте да прокарате такава спасителна политика.

Министъръ Г. Петровъ: Г. Смиловъ! Още една бележка. Вие говорите тукъ за картела на гвоздеитъ. Азъ Ви питамъ: защо вие, въ качеството си на министъръ, когато срещу картела на гвоздеитъ се създаде едно ново индустриално предприятие, въ първия моментъ утвърдихте решението на индустриалния съветъ да се дадатъ облаги на това ново предприятие, а следъ това го отменихте? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Кажете ми, отговорете ми!

Б. Смиловъ (нац. л. о): Не Ви разбрахъ. Но вие не ми отговорихте на това, което азъ казахъ.

Министъръ Г. Петровъ: Вие ме разбирате много добре и ще ме разберете още по-добре, ако подробно разгледаме този въпросъ. Отговорете ми на тоя въпросъ, той е изъ Вашата дейностъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Азъ казахъ, начинътъ е само този.

Министъръ Г. Петровъ: Единъ човѣкъ, за да има основание и моралното право да критикува, трѣбва да е билъ въ своята дейностъ твърде внимателенъ къмъ длъжноститъ си. Вие имате възможностъ да погрѣчите на гвоздейния картелъ, като му създадете едно конкурентно предприятие. Но следъ като индустриалниятъ съветъ при Министерството на търговията даде облаги на едно ново предприятие отъ този родъ, следъ като вие утвърдихте

решението на индустриалния съветъ, впоследствие отменихте собствената си резолюция.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Какво решение?

Министъръ Г. Петровъ: Не помните какво сте правили! Не се правете, че не знаете. Тогава елате въ министерството да Ви кажа какво е. Защото тази история ми е добре позната. Само претендирате, че много знаете. Вие не дадохте облаги на едно предприятие, което щѣше да конкурира картела на гвоздеитъ, а сега ми говорите, че митата били високи и съ тѣхъ се насърждавали картелитъ.

Но, г-да, тази мисль заслужава обсъждане. Тя не е само на г. Смиловъ — тя е най-малко негова; тя е на други срѣди у насъ, които, наистина, сериозно я поддържатъ. Г. Смиловъ обобщава въпроситъ. Той взема предъ видъ ония предприятия, които, наистина, нѣматъ особено значение за нашето народно стопанство. Такова едно предприятие може да е телената или гвоздейната индустрия, такова предприятие е каучуковата индустрия. Но я ми кажете какво да правимъ съ онѣзи индустрии, които сѣ свързани съ нашето национално производство? Най-малко отъ Васъ, националистътъ — и какъвъ по-претенциозенъ отъ мене! — съмъ чакалъ тия упрѣци срещу родната индустрия. Азъ не мога да разбера какъ можете да премахнете митата и да разрушите онова, което е създадено съ петдесетгодишни усилия въ тая страна — родната индустрия! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Това не е толкова лекъ въпросъ, колкото на Васъ Ви се представява. Когато ще премахнете митата, у насъ ще нахлуятъ чужди стоки. Г-да! Азъ чувамъ да се приказва, че ако премахнемъ митата, циментътъ у насъ щѣлъ да се продава 500 л. тонътъ. Да, ще го имаме на такава цена, но ако въ Сърбия вдигнатъ митата, и ние можемъ да имъ дадемъ нашия циментъ на тази цена — 500 л.

Б. Смиловъ (нац. л. о): (Възражава нѣщо)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Смиловъ, дайте възможностъ на г. министра да говори.

Министъръ Г. Петровъ: Азъ зная тази политика. Тя се поддържа навсѣкѣ. И нашата захаръ въ Турция се продава евтино. Всѣка държава, която има излишно производство, търси да завоюва пазари. Това е общъ законъ. И затова на вътрешния пазаръ се поддържатъ по-високи цени, за да се даде една скрита премия на износа. Нѣма съмнение, когато една държава ще поиска да хвърли вънъ излишка отъ даденъ продуктъ — както е случаятъ съ беочинския циментъ — тя ще го продава на ниска цена, за да конкурира мѣстното производство въ държавата вносителка. Но питамъ ви: защо ще допускаме чуждитъ производства да нахлуятъ у насъ, защо ще убиваме нашата индустрия, защо ще лишаваме нашето работничество отъ приложение на неговия трудъ въ нашитъ индустриални предприятия, защо ще плащаме чуждия работнически трудъ, а не нашия? Помислихте ли вие, националистътъ, по този въпросъ? И още по-нататъкъ: защо да изнасяме чужда валута, за да купуваме чуждитъ стоки? А най-сериозното съображение е: всѣка индустрия е елементъ на независимостъ на държавата, елементъ на отбрана на държавата. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Ние това видѣхме презъ войната. Ние не можемъ да пренебрегнемъ значението на индустриалнитъ предприятия, защото, лишимъ ли се отъ тѣхъ, ние не можемъ да използваме, въ времена трудни и тежки, каквито настѣлиха, напр., въ периода 1915—1918 г., материалитъ, които се намиратъ у насъ. Когато ние имаме текстилни фабрики, когато имаме мелници, когато имаме фабрики за преработване метали, ние можемъ да бъдемъ сигурни, спокойни за живота си въ нашата страна. Дори когато дойде една блокада отвънъ, когато България би скъсала всички връзки съ чуждитъ държави, тя ще може да съществува, защото си има житото, защото си има въглищата, защото си има метала; а като има и индустрията, това значи, че има четиритъ елемента за стопанската и за политическата, бихъ рекълъ, независимостъ на държавата. Тази индустрия азъ не мога да унищожа, защото тогава бихъ унищожилъ България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Б. Смиловъ (нац. л. о): Махнете тогава забележката. Азъ казвамъ, че може да се намалатъ митата до предѣлъ да не бѣде засегната индустрията.

Министъръ Г. Петровъ: Г. Смиловъ! Моля, оставете ме да завърша. Вие още не разбирате моята мисль, защото ако

бихте я разбрали, по начина, по който сега полемизирате, Вие ще ми кажете: какво търси п. 2 от чл. 13 в вашия законопроект — „да поиска от министъра на финансите да се направи потребното за намаление съответните вносни мита“? Вие бихте ми задали този въпрос, ако все така леко се отнасяте към тази сериозна материя.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Разликата е там, че Вие това го взимате като санкция, а не като сръдство.

Министъръ Г. Петровъ: Това го чуите от другъ господи́нъ, но на този господи́нъ азъ ще отговоря малко по-късно.

Значи, комисията по картелитъ, като репресия срещу предприятието, което нѣма да се подчини на наредбитъ на картелната комисия и на закона, ще поиска отъ министъра на финансите съответното намаление на вносните мита. Касае се до единични браншове. Тръбва да правимъ различие въ това отношение.

В. Молловъ (л. сг): (Къмъ П. Стайновъ) Коя държава би допуснала това?

Министъръ Г. Петровъ: Вие знаете, г. Молловъ, отъ опитъ това нѣщо. „Коя държава! Коя държава!“ и дойдохме до това положение.

В. Молловъ (л. сг): Гледайте си работата! Азъ говоря, че не можете да правите дискриминация. Не можете въ миническата тарифа да турите репресални постановления. Нито една държава нѣма да сключи търговски договоръ на тази база. Тя е погрѣшна. Качвайте митата колкото искате, но не можете да предвиждате репресии въ миническата тарифа.

Министъръ Г. Петровъ: Вие увеличихте митата, за да скъсате съ тѣзи държави. — Въпросътъ за нашата индустрия не може да се засѣга отъ единъ законъ за контролъ върху картелитъ и монополнитъ предприятия — той ще бѣде предметъ на други изчвания, на другъ законъ. Когато ще дойде да се внесе законопроектъ за измѣнение действующия законъ за насърдчение на мѣстната индустрия, ние ще се справимъ тогава съ това положение, което лева възможност на така нареченитъ — макаръ да не е сполучливъ изразътъ, но и азъ ще го употребя — паразитни индустрии, да се ползватъ отъ облагитъ на закона. Азъ смѣтамъ, че нашето правителство да насърчава само онѣзи индустрии, които сж въ тѣсна връзка съ нашето народно стопанство, които черпятъ суровитъ си продукти отъ българския производител и му ги даватъ въ видъ на фабrikати. Тази индустрия ние ще насърчаваме, и азъ ви подчертавамъ нейната обществена функция. Но на онай индустрия, която ще докара отвън суровитъ продукти, и ще продава своитъ фабrikати тукъ на високи цени, ние ще ограничимъ дейността. Такава индустрия нѣма връзка съ народното стопанство, тя не може да бѣде полезна за него, тя е единъ минусъ, отъ нея държавното съкровище губи всѣка година близо милиардъ.

Става споръ за съдържанието на п. 4 отъ чл. 13 на законопроектъ: картелната комисия има право, когато констатира неоправдано високи цени, „да отнеме облагитъ, съ които биха се ползвали нѣкои отъ участващитъ въ споразумението предприятия по действащитъ въ страната закони. Решенията ѝ по този пунктъ иматъ задължителна сила за всички учреждения“. Очевидно е, че съ този текстъ се обхващатъ не само предприятията, ползващи се отъ облагитъ, които се даватъ по закона за насърдчение мѣстната индустрия, но и ония, които се ползватъ отъ разпоредбитъ на закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитъ имоти. Касае се за отнемане облаги въ случай, когато едно предприятие действа противъ интереситъ на народното стопанство. Г. Мутафовъ, въ съгласие съ мнението на Софийската търговско-индустриална камара, поддържа, че ставала една конфузия, защото облагитъ се давали по закона за насърдчение на мѣстната индустрия отъ индустриалния съветъ, а по този законопроектъ тия облаги се отнемали отъ картелната комисия. Г-да! Облагитъ по закона за насърдчение на мѣстната индустрия се даватъ на ония предприятия, които отговарятъ на предвиденитъ въ този законъ условия, и когато сж въ интересъ на народното стопанство. Тѣ се отнематъ по този законъ, когато тия облагодетелствувани индустрии действуватъ противъ интереситъ на обществото, противъ интереситъ на народното стопанство. Въ таквъ случай, като една наказателна санкция, като една пресия върху тѣхъ, ще се приложи това отнемане на облагитъ. И това може да го направи картелната комисия. По нарушенията на този за-

конъ картелната комисия ще се произнася. Мисля, ясна е мисълта ми, г-да. Ако тѣ биха накарнали условията, при които имъ сж дадени облагитъ, напр., нѣматъ 10 души работници, или не отговарятъ на условията, предвидени въ чл. 4 отъ закона за насърдчение на мѣстната индустрия — въ таквъ случай отнемането на облагитъ ще стане по този законъ. Но когато облагодетелствувачитъ предприятия отговарятъ на условията, предвидени въ закона за насърдчение на мѣстната индустрия, но нарушатъ постановленията на закона за картелитъ, тогава отнемането ще стане за действителностъ противъ този законъ отъ надлежния органъ, създаденъ по него. Ето защо е предвидено, картелната комисия да може да отнема облагитъ. И, най-сетне, както и одева изтъкнахъ, картелната комисия има и тази голѣма прерогатива — да постановява разтурянето на картелитъ и предприятия. Тя ще прибѣгне до разтуряне, когато изчерпи всички други предвидени сръдства. Азъ подчертавамъ тази тенденция на законопроектъ. Законопроектътъ признава съществуването на картелитъ. Той ги допуша, като полезни икономически формации, икономически организации — доколкото тѣ сж полезни. Но когато тѣ престѣпятъ въ друга област, когато засѣгнатъ народното стопанство, тогава тѣ ще бѣдатъ подложени на санкции, предвидени въ законопроектъ. И най-сетне, ако чрезъ налагането на санкции не се поправятъ и съобразятъ съ интереситъ на обществото, тѣ ще бѣдатъ разтурени. Това е една отъ най-ефикаснитъ разпоредби въ законопроектъ, и тя трѣбва непременно да остане въ него, защото само по таквъ начинъ бихме могли да регламентираме дейността на картелитъ.

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Г. министре! Каква нужда има да разтурите предприятията, когато можете да разтурите само картелитъ? Имате предвидено най-страшното сръдство — разтурянето. Защо искате да унищожавате предприятия?

Министъръ Г. Петровъ: Кои предприятия унищожаваме?

Д-ръ Х. Мутафовъ (д): Като отнемате облагитъ на едно предприятие, по закона за насърдчение на мѣстната индустрия, по силата на които то съществува, парализирате го — свършена работа!

Министъръ Г. Петровъ: Тя не е свършена работа. Който не познава индустриалния животъ на България, ще каже, че е свършена работа. Тя за известни предприятия е свършена, но за други, които сж се ползвали отъ режима на този законъ 30 години, тя не е свършена. Тѣ сж закрепнали и може да съществуватъ и като ги накажете съ отнемане на облагитъ. Има степен на вината, степен на провинението. Ние не искаме съ единъ замахъ да разтуримъ картелитъ. Искаме да имъ дадемъ възможностъ да се съобразятъ съ изискванията на закона и да поправятъ известни опущения. Но е необходимо, като крайна санкция, да съществува тази наредба въ законопроектъ — за разтурянето на картелитъ.

Г-да! Въ връзка съ глобитъ, предвидени въ този законопроектъ — за които нѣкои намиратъ, че размѣрътъ имъ е така нѣкакъ си безъ смѣтка определенъ — се повдига и въпросътъ за залога, който трѣбва да дадатъ предприятията. Въ германския законъ глобата е неограничена въ крайния си размѣръ; размѣрътъ ѝ се определя отъ този, който я налага. Въ нашия законопроектъ глобата започва отъ 10.000 л. и стига до 1.000.000 л., като за нарушението на този законъ ще се подвеждатъ подъ отговорностъ и директори и чиновници, които отказватъ нѣкои сведения. Нѣкои искатъ да намѣрятъ несъобразностъ въ разпоредбитъ на законопроектъ, а именно противоречие между чл. 18 и чл. 7, въ които се говори за залога.

Чл. 7 предвижда внасянето на единъ париченъ залогъ. Съгласенъ съмъ, че това е едно много тежко условие; може да поправимъ въ комисията — вмѣсто париченъ залогъ, да се иска банкова гаранция. Внася се единъ залогъ, за да се гарантира изплащането на глобитъ, които евентуално биха се наложили за нарушение закона за картелитъ. Това не значи, обаче, че като е определенъ максимумътъ на глобата 1.000.000 л., то и самиятъ залогъ да бѣде съобразенъ съ този размѣръ на глобата. Не, не е необходимо това; и комисията ще се произнесе каквъ трѣбва да бѣде този залогъ, като се вземе въ съображение финансовата мощъ на предприятието. Азъ поддържамъ, че залогътъ е необходимъ, за да има преди всичко една възможностъ за държавното съкровище веднага да приложи постановлението за налагане на глобата и за да има едно предупреждение, че тая глоба всѣки пътъ може да бѣде събрана.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това въ комисията нѣма да остане. Това е законодателство sui generis.

Министъръ Г. Петровъ: Защо приказвате така, г. Пждаревъ? Азъ въ Вашата речъ не чухъ никаква критика на законопроекта. Само общи фрази говорѣхте — речъта Ви е налице, можемъ да я проверимъ — а сега разправяте, че законодателството ни било sui generis. Недейте изпявя тия претенции и недейте така смѣло се изразява. Ние поне се познаваме съ Васъ.

Залогътъ е необходимъ. И не е върна мисълта, че, ако се внесе париченъ залогъ, това би се отразило върху стойността на предметитѣ, както нѣкои казватъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Безъ гаранции не може.

П. Стояновъ (д): Въ Чехия залогътъ е 10 милиона кройи.

Министъръ Г. Петровъ Това прави 40 милиона лева.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Само че тамъ предприятията сѫ много голѣми.

Министъръ Г. Петровъ: Да, знаемъ това. И затова комисията ще има да се занимае съ този въпросъ. Но вие безъ залогъ ли искате да бѣде? Искате да нѣма санкция, ако се накрѣни законътъ?

Следователно, не е права мисълта, че залогътъ ще се опредѣля отъ размѣра на най-високата глоба, предвидена въ чл. 18 на законопроекта.

По-нататкъ, като се правѣше критика на наказателнитѣ разпорѣдби на законопроекта, намѣри се, че глобата отъ 10.000 л. за длъжностни лица е била малка. Касае се за длъжностни лица, които сѫ на държавна служба, а не въ картелитѣ и за които се предвиждатъ по законопроекта известни задължения. Така напр., единъ съдия не може да снабди картела съ изпълнителенъ листъ по една гаранционна полица за изпълнение на договора за картела, безъ да получи удостовѣрение за това отъ картелната комисия, защото картелната комисия е, която ще се произнася върху отношенията, създадени между участващитѣ въ картелитѣ, а не съдебната властъ. И поради това не може една гаранционна полица за неучастие или за напушане на картела да бѣде протестирана и възъ основа на този протестъ на полицата да се издаде изпълнителенъ листъ, докато картелната комисия не се произнесе върху същността на спора. Само чрезъ разрешението на картелната комисия може да стане това нѣщо. Ето защо е предвидена тази клауза въ чл. 16.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Само, че като признаемъ картелитѣ като законно учреждение, тогава тия полици сѫ изпълними; ако картелитѣ не биха били законодателно урегулирани, тогава полицитѣ не биха били изпълними. Това е цѣла история. Тогава трѣбва да се взематъ мѣрки чрезъ законопроекта още за регулиране на следното положение — че тия полици биха били изпълними, когато оня, който иска изпълнението имъ, е въ рамкитѣ на закона.

Министъръ Г. Петровъ: Да, затова именно трѣбва да се получи разрешението на комисията въ това отношение. Г-да! Азъ разбирамъ този голѣмъ интересъ, който възбуди законопроектътъ за картелитѣ. Това е първото мѣроприятие отъ стопански характеръ на новото правителство, това е единъ законопроектъ, който отговаря на очакванията на обществото, единъ законопроектъ, приложението на който ще каже доколко правителството е било предвидливо, като го е внесло.

Не е съмнение, че въ парламентарната комисия той ще претърпи известни измѣнения. Никое дѣло не е свършено, и азъ не претендирамъ, че това дѣло, въ което съмъ взелъ лично участие, е наистина свършено. Нѣма съмнение, че известни промѣни ще бѣдатъ възприети отъ комисията и че тия промѣни, като резултатъ на обсъждането на хора компетентни по въпроса, ще бѣдатъ проведени въ текста на законопроекта. Но основната линия трѣбва да се пази, и азъ съмъ увѣренъ, че ще бѣде запазена, защото този законопроектъ отразява идеитѣ, които ще осъществява чрезъ своята дейтелностъ правителството на Народния блокъ. Ние не вършимъ въ тоя моментъ едно дѣло съ временно значение; ние не вършимъ, както казахъ въ началото, едно дѣло, за да отговоримъ на нѣкакви предизборни обещания. Ние имаме съзнанието, че цѣлото законодателство на страната ни трѣбва да се насочи къмъ удовлетворение на тия крещящи нужди, които занимаватъ всички ни. Въпросътъ за икономическото благосъсто-

яние на народа, въпросътъ за помирѣнка му — ето грижата на държавното управление. И въ отличие отъ миналото, вие виждате какъ правителството, какъ и вие, Парламентътъ, се занимавате предимно съ тия въпроси, защото това е злостане на деня, това е необходимо да стане. И ако въ тоя законопроектъ се отразява тая тенденция — да се даде покровителство на слабоимотнитѣ, на ония, които сѫ подъ пресията на по-добре поставенитѣ въ живота — нека това ви служи за доказателство, че пътътъ, въ който ще върви правителството, ще отразява само тая идея: да служи на народа, да служи на ония, които иматъ нужда. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството).

Вървимъ ли по тоя пътъ, съзнателно удовлетворимъ ли тия щения, издигнемъ ли състоянието на тия, които сѫ потиснати, които винаги сѫ били лишени отъ покровителството на властта, ние ще отречемъ правото на съществуване на ония, които търсятъ своето лично благополучие въ анархията. Това е най-силното срѣдство за борба съ разрушителния комунизъмъ. И азъ се надѣвамъ, че въ това отношение правителството ще намѣри пълна подкрепа и народътъ ще възхвали тая му дейностъ. Нека това начало бѣде следвано съ ентузиазъмъ и въра за успѣха на това дѣло, което е не наше, а народно дѣло. (Продължителни ръкоплѣскания отъ мнозинството).

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които г. г. народни представители приематъ на първо четене законопроекта за контролъ върху картелитѣ и монополнитѣ цени, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема. Законопроектътъ ще бѣде изпратенъ въ комисията.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. председателю! Азъ Ви моля да въведете обичай вѣнъ въ коридоритѣ, на две мѣста, да бѣде съобщавано, кой денъ коя комисия заседава. Много Ви моля за това.

Н. Пждаревъ (д. сг): Още въ началото азъ направихъ предложение този законопроектъ да бѣде разгледанъ отъ комисията по Министерството на търговията, промишлеността и труда, съвмѣстно съ комисията по Министерството на финанситѣ. Смѣтамъ, че има въпроси, съ които ще трѣбва и дветѣ комисии да се занимаватъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Тоя законопроектъ ще се разгледа съвмѣстно отъ дветѣ комисии.

Министъръ Г. Петровъ: Ще вземемъ мнението и на министра на финанситѣ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Така е правилно, защото се за-сѣгатъ митата.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Чл. 13 отъ законопроекта се касае за митата, а измѣненето на митата ще повлияе и на бюджета. Затова туй предложение е много умѣстно и моля да се гласува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за закупуване и износъ на зърнени храни.

Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ д-ръ Д. Бурилковъ (р): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 6).

Въ законопроекта се направиха следнитѣ промѣни.

Къмъ чл. 16 се прибави следната нова алинея: „Удосто-вѣреніята, издадени отъ държавни бирници и общински управления на производителитѣ на храни, за да имъ послужатъ при джирисване на данъчнитѣ бонове върху Българската земледѣлска банка, сѫ свободни отъ всѣкаква такса и гербовъ налогъ“.

Чл. 27 става чл. 28.

Въ чл. 32 думитѣ „търговскитѣ мелници отъ храни, продадени отъ дирекцията“ се зачеркватъ и вмѣсто тѣхъ се поставятъ думитѣ „Мелницитѣ, споредъ наредбитѣ на дирекцията, утвърдени отъ Министерския съветъ“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представи-тели! При печатането на законопроекта е направено едно опущение. Трѣбва въ края на законопроекта да се отбележи, че оставатъ въ сила чл. чл. 16, 30 и 31 отъ стария законъ, следователно, въ проекта ще се прибавятъ още следнитѣ членове: чл. 35 — бившия чл. 16, чл. 36 — бившия

чл. 30 и чл. 37 — бившият чл. 31. Моля това да се има предвид от тѣзи, които ще говорят. Сѣщо така, нека ви съобща, да се има предвид при дебатирането на законопроекта, че повечето от наредбите, които се взеха, след като дойде сегашното правителство и докато изработи настоящия законопроект, сѣ възпроизведени вече като законни норми въ законопроекта. Утре ще се внесат за одобрение от Народното събрание тия наредби, които ще се обсъждат заедно съ настоящия законопроект.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): Г. г. народни представители! По нашето разбиране, тоя законопроектъ е едно логическо допълнение на закона, който вече съществува и е въ сила; налага се, поради промѣната въ ценитѣ презъ последнитѣ 2—3 месеца. Азъ мисля, че бихме спестили доста време, ако приемемъ законопроекта на първо четене безъ разисквания, при едно разбиране, че на второто четене народнитѣ представители ще могатъ да се изкажатъ и по специалнитѣ въпроси, и малко по-на широко; нѣма да се придържаме толкова строго о времето за говорене — 20 минути, да не могатъ да се изкажатъ. Обаче законопроектътъ да се изпрати въ комисията, дето да се проучи добре; да се взематъ предъ видъ тѣзи наредби, за които ни бѣ съобщено отъ замѣстникъ министъръ-председателя и на второ четене дебатитѣ да бждатъ по-подготвени, по-назрѣли. Отъ това Камарата нѣма да загуби, напротивъ, ще се ускори приемането на законопроекта, защото все пакъ ние сме при едно закѣснение. Не правя предложение да шиканирамъ, а за да улесня работата. Ако сте съгласни, да гласуваме това предложение. За себе си съмъ убеденъ, че отъ него нѣма нищо да се загуби.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Въ коя комисия?

Г. Василевъ (д. сг): Въ която се следва. Законопроектътъ е внесенъ отъ министъръ-председателя. Може да се изпрати въ комисията по Министерството на земедѣлието, по Министерството на финанситѣ или по Министерството на правосъдието, ако искате — както намѣрите за добре. Но въ тия комисии законопроектътъ да се разгледа като приетъ вече на първо четене и на второ четене народнитѣ представители ще иматъ възможность да се изкажатъ малко по-широко, както често пѣти ние сме правили това въ миналото и не е констатирана никаква пакостъ, никакво неудобство отъ това ускоряване разискванията въ Народното събрание. Азъ моля замѣстникъ министъръ-председателя да приеме това предложение, защото е въ интереса на работата.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Каназирски.

Г. Каназирски (д. сг): Азъ искамъ да подкрепя г. Григоръ Василевъ. Съдържанието на наредбитѣ е отъ голѣмо значение за правилното разбиране самия текстъ на законопроекта. Навремето г. Стефанъ Стефановъ въ една статия характеризира този законъ като едно генерално пълномощно, дадено на директора да управлява тѣй, както намѣри за добре. До известна степенъ има нѣщо вѣрно въ тази констатация. Това генерално пълномощно се изразява именно чрезъ текста на самитѣ наредби, които приема Министерскиятъ съветъ. Добре е тѣзи наредби да се знаятъ отъ всички, които ще говорятъ по този законопроектъ, за да бжде ясно това, което се казва въ него, за да може по-лесно и по-правилно да се взематъ съответнитѣ решения.

Моля да се приеме законопроектътъ сега на първо четене и да можемъ да се изкажемъ по-подробно по него при разглеждането му на второ четене, следъ като мина презъ комисията

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Има ли записани нѣкои оратори?

Нѣкой отъ сговориститѣ: Нека се разисква при второто четене.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Предложението, което прави г. Василевъ, смѣтамъ е за удобство, собствено за икономисване на време. Ние имаме особено голѣмъ интересъ тоя законопроектъ да се приеме

по-бърже, обаче отъ практиката на миналото, която имаме дълго време, се оказа, че често пѣти, вмѣсто да спестимъ време, при второто четене ставатъ и принципиални разисквания и разисквания членъ по членъ и по тоя начинъ онова време, което ужъ печелимъ при принципиалнитѣ дебати на първо четене, ние го губимъ при разискванията членъ по членъ на второ четене. Азъ нѣмамъ нищо противъ да се гласува сега законопроектътъ по принципъ, но това трѣбва да стане съ съгласието на Народното събрание. Редътъ, който се въведе да се дебатиратъ нѣкои законопроекти на второ четене, не е правиленъ, защото дебатитѣ, които ставатъ по принципъ, служатъ на комисията, когато ще разглежда впоследствие законопроекта. Това е парламентарната техника. Щомъ законопроектътъ бжде разгледа отъ комисията, следъ туй въ пленума той се разглежда вече членъ по членъ. При второто четене принципиалнитѣ дебати губятъ своето значение

Ето защо законопроектътъ би могълъ да се приеме сега на първо четене, а ще станатъ дебати, когато той се приеме на второ четене, членъ по членъ. При второто четене, обаче, дебати по принципъ не могатъ да ставатъ.

Колкото до другото съображение, за наредбитѣ, които сме издали, ще кажа следното. Тия наредби ние ще внесемъ тукъ за одобрение и по тѣхъ ще станатъ дебати. За всѣка наредба ние ще искаме отдѣлно решение и одобрение отъ Народното събрание, защото тѣ сѣ били издадени въз основа на постановления на Министерския съветъ и то презъ едно време, когато нѣмаше Камара. Тия наредби, въ сѣщность, сѣ влѣзли въ текстоветѣ на законопроекта и, следъ като разискваме законопроекта членъ по членъ, ще поискаме следъ туй одобрението на тия наредби. Това е за икономия на време. Парламентътъ ще има възможность да се произнесе по тия наредби и да ги одобри или отхвърли. Ето защо за ония, които искатъ да говорятъ по законопроекта, тия наредби нѣматъ значение, защото тѣ се съдържатъ, както казахъ, въ текстоветѣ на законопроекта. Следователно, аргументътъ, да се свързва дебатирането на законопроекта съ представянето на тия наредби, е неоснователенъ.

Заклучавамъ. Нѣмамъ нищо противъ, законопроектътъ да отиде безъ дебати въ комисията. Ние искаме много бързо да свършимъ съ тоя законопроектъ. Ако господата се отказватъ да говорятъ по принципъ по законопроекта, азъ нѣмамъ нищо противъ, щомъ тѣ искатъ да се икономиса време. Но, повтарямъ, нѣма никакъвъ резонъ, при второ четене, щомъ като комисията е разгледала законопроекта и щомъ той ще се разглежда тукъ членъ по членъ, да се говори по принципъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стамо Пулевъ.

С. Пулевъ (з-ст.-з): Мисля, г. г. народни представители, че условията, при които се създаде законътъ за закупуване и износъ на зърнени храни и задачитѣ, които му се поставиха миналата година, сѣ твърде много различни отъ условията, при които има да работимъ днесъ. Съображенията, които ще ни движатъ сега при реформиране съществуващия законъ, сѣ по други. Ето защо азъ смѣтамъ, че е по-целесобразно да се развитъ генералнитѣ дебати преди законопроектътъ да отиде въ комисията, защото когато тя ще го разглежда членъ по членъ, въ подробности, ще трѣбва да има предварително директиви отъ Народното събрание, а не следъ туй да се разисква и по принципъ, и членъ по членъ, та да ставатъ повторения и да се върши една работа безъ особена полза.

Прочее, поддържамъ да се почнатъ принципиалнитѣ дебати по законопроекта.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Ще постѣпимъ тѣй, както повелява правилникътъ. Понеже законопроектътъ е отъ голѣма важность и, както заяви и народниятъ представителъ г. Стамо Пулевъ, комисията ще трѣбва да има предъ видъ дебатитѣ по първо четене, затуй пристѣпваме къмъ тия дебати.

Има думата народниятъ представителъ г. Василь Домузчиевъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Усложненията, които се отбелязватъ въ международнитѣ отношения при стопанската обмѣна, задаватъ много голѣми задачи и грижи на всѣко правителство въ всѣка отдѣлна държава. Вѣрвамъ, че българското правителство е сѣщо съ голѣма загриженостъ за разрешение на задачитѣ, които днесъ стопанскиятъ животъ на страната му слага, отъ сполучливото разрешение на

които задачи ще настъпни успокоение, ако не абсолютно, то относително, въ стопанските производствени и консомативни сфери. По тези голъми национални въпроси от областта на вътрешната политика, не бива да се издребнява и да се стига до положението, до което обикновено, като партизани на българска почва, сме достигали въ нашите агитации. Нека този голъм въпрос се сложи на разискване съ всичката му сложност; нека изслушаме спокойно мнения на компетентни лица, от всички сфери, за да можем да му дадем правилна преценка, най-близка до истината. Само така, ако процедираме по този голъм въпрос, азъ считамъ, че ще можем да му дадемъ едно правилно разрешение.

Току-що се приключиха дебатите и се гласува законопроектът за контрол върху картелите и монополните цени, за да се създаде въ страната, споредъ желанието на правителството, онова равновесие въ обмѣна на продуктите, което да съответствува горе-долу на производствените разности на земеделските произведения и на фабрикатите. Дали тая целъ ще се постигне съ тая законопроектъ или не, нѣма да приказвамъ. Само отбелязвамъ и отминавамъ. Но когато ще създаваме единъ законъ, съ който ще искаме да внесемъ известна нормировка на цените на стоките и да възстановимъ нарушеното равновесие въ обмѣната, не бива да отиваме въ крайности, да слушаме мълвата, клеветата и псунята на улицата. Вѣрно е, че само когато цените се доближат до онова ниво, което сѣ имали отъ времената на благоденствие за страната, само тогава у насъ ще настѣпни една нормална обмѣна, ще се улесни обмѣната, която днесъ е спрѣла, почти е парализирана отъ голѣмото различие между цените на земеделските произведения, и цените на фабрикатите.

Вториятъ въпросъ, съ който сега има да се занимае Камарата, е въпросътъ за измѣнение и допълнение на закона за закупуване и износъ на зърнени храни. Както първиятъ въпросъ, така и този, който сега се слага на разглеждане, споредъ моята преценка, трѣбва да се поглъща отъ общата стопанска и финансова политика на сегашното правителство, за която целъ последното трѣбваше да излъже съ единъ общъ стопански планъ, въ основата на който да влизатъ и тия реформи, които ни се предлагатъ: планъ общъ за реформи смѣли, дълбоки и навремени, които да отговарятъ на съвременните нужди на държавата, на народа. Защото съ отдалени, откъслечни законодателни актове, създадени набързо, не може да се държи смѣтка за всички ония сложни стопански отношения, които днесъ стопанската обмѣна е създадала и проучването на които изисква повече време и по-голѣма компетентност.

Г. г. народни представители! Отъ редъ години тукъ, въ нашия Парламентъ, се борѣха две политики. Едната бѣше политиката на управляващите, която имаше за своя база временното благосъстояние и заемите и посрѣщаше широко всички открити нужди, безъ огледъ на икономии за едно нещастно бъдеще. Втората политика, която бѣ политика и съвети на опозицията, бѣше тази, че не бива времето на благосъстоянието да се използва до максималните размѣри, а сѣ необходимии икономии, реални бюджети, повдигане голѣмия въпросъ за отлагане, ако не за премахване, на репарациите, повдигане въпроса за ревизия на валоризациите довели задължения и т. н. и т. н.; презъ това време на благосъстояние ние да се подготвимъ за дни на страшна криза, каквато условията на международния пазаръ вече посочваха преди 3—4 години. Отъ тази трибуна и азъ, като представителъ въ едно отъ Народните събрания — XXI-то, и мои другари отъ XXII-то Народно събрание сме пледирали политиката, че благосъстоянието днесъ е временно, дължи се на много международни причини; че условията на стопанската обмѣна ще се измѣнятъ въ вреда на това благосъстояние; че то, че това измѣнение ще настѣпни много катастрофално и затуй, за да запазимъ нашето земеделѣние отъ катастрофи, каквито то до днесъ не е изживявало, а днесъ изживява, да се пристѣпни немедленно къмъ създаване на връзки съ всички държави консоматорки, вносителки на наши землени произведения, а сѣщо и съ държави вносителки, които не консомиратъ още наши произведения, да се създадатъ търговски отношения на базата на взаимността, като се потрудимъ да пласираме нашето землено производство или да го пригледимъ за пласментъ срещу компенсации отъ тези държави. И ако действително навреме ние бѣхме създали търговски отношения съ държавите-консоматорки на землени произведения, кризата, която настѣпни въ нашето земеделѣние, нѣмаше да се чувствува сега тъй отъ нашия производителъ, както днесъ тя го е налегнала, и държавата се е видѣла въ чудо какво да прави, за да го подпомогне.

Днесъ свѣтътъ, и нашата страна, е изпадналъ въ страшна земеделска криза. Стопанското равновесие въ стоковата обмѣна на земленото производство и на фабрикатите е нарушено до скандалиозни размѣри, което възбужда справедливо негодувание у производителя. Защото, въ прѣктически страшни условия, които изживяватъ народите, алчността за голѣми печалби у насъ, пъкъ и другаде, още не е наситена. Ето защо и народътъ днесъ падава вѣкъ за намѣса на държавата въ стопанството и въ стоковата обмѣна, за да се избѣгнатъ нежелателни маневрации отъ различно естество. Ние, хората на националния либерализъмъ, които сме за свободата на търговията и на стоковата обмѣна, които стоимъ на становището, държавата да не се намѣсва активно въ тая обмѣна, а само да я регулира въ отношенията съ другите държави, днесъ, когато сме предъ едно страшно закѣснение отъ страна на държавата по отношение създаването на търговски конвенции, които да дадатъ възможностъ за пласментъ на земеделското ни производство на базата на взаимната обмѣна и компенсация, считаме, че намѣсата на държавата, но само временната намѣса на държавата, е допустима, като, разбира се, тя не взема страната само на производителя на зърно, а запази и социалната правда по отношение на консоматора. Защото иначе ние ще се явимъ защитници само на едни и открити противници на други. Не може държавата да изнася по 150 л. килограмътъ жито, за да храни гладните подданици на чужди държави, даже най-неприятелски настроени къмъ насъ, а да принуждава своите бедни граждани, съ каквито страната избистлува въ нейните бедни краища, да ядатъ хлѣба 5 л. килограмътъ. Тази справедлива намѣса на правителството, на държавата, въ лицето на нейното правителство, ще се изрази спрямо тези лица и краища — ще чакаме да видимъ наредбата, защото въ законопроекта нищо не се казва — въ една пълна автономия, въ една пълна свобода съ вързани ръце на дирекция и на правителство.

Министъръ Н. Мушановъ: Можете ли да ми кажете, къде въ България хлѣбътъ се продава 5 л. килограмътъ?

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Въ София го ядемъ 12 л. килограмътъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Въ София хлѣбътъ е 5 л. килограмътъ. Азъ толкова го ямъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Г. Мушановъ ме апострофира, но азъ ще ви наведя на единъ печаленъ фактъ. Въ България безочливиятъ обиръ взима страшни размѣри. Така, въ София, когато брашното се продава 470—550 л. килограмътъ, всичките гостилничари продаватъ хлѣба на 50.000 гости на София по 12 л. килограмътъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ зная, че хлѣбътъ въ София се продава 5 л. килограмътъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Да, фурните го продаватъ 5 л. килограмътъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ въ къщи го купувамъ 5 л. килограмътъ.

Нѣкой отъ земеделците: Той разправя за Балабановата гостилница и за „Юнионъ Паласъ“.

Министъръ Н. Мушановъ: Извинете, г. Домузчиевъ. Не отъ желание да Ви поѣча азъ Ви апострофирамъ, а защото искамъ да зная къде въ България хлѣбътъ се продава 5 л. килограмътъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Нѣмаме различие помежду си, г. Мушановъ.

Н. Алексиевъ (з): Когато отивате въ гостилницата, трѣбва да си занесете хлѣба, за да не го плащате по 12 л. килограмътъ. Азъ смѣтамъ, че това е най-справедливото за онзи, който държи смѣтка за цената на хлѣба.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Отварямъ една скоба. Апострофътъ на г. Мушановъ ми дава поводъ за привѣлка вниманието на българското правителство, а чрезъ него и на комисията по продоволствието и на комисарите при Софийската община, че въ София нѣма мѣрка за цената на продуктите, съ които човѣкъ се храни. София има ежедневно 50.000 гости, които се разпиратъ по всичките гостилници. Когато хлѣбътъ бѣше 10 л., въ гостилниците едно парче хлѣбъ бѣше 1 л.; когато ме-

сото бѣше 50 л. килограмът — една порция бѣше 12—15 л.; когато зарзаватът бѣше 12—15 л. килограмът — салатата бѣше 12 л. порцията, а днесъ, когато зарзаватът е безъ пари, когато хлѣбът е безъ пари, когато месото е 15 л. килограмът, когато сиренето е поевтинѣло — идете и погледнете ценитѣ въ гостилницитѣ; тѣ сѣ сжщитѣ, каквито бѣха преди 10 години, каквито бѣха въ 1923 г. Никѣде не сѣ намалени, и не сѣ намалени, защото липсва контролъ въ тая държава . . .

А. Кантарджиевъ (д): Нали комисарът е вашъ човѣкъ?

В. Домузчиевъ (нац. л. о): . . . надъ хората, които желаятъ да живѣятъ върху гърба на беднитѣ.

А. Кантарджиевъ (д): Комисарството по прехраната е въ рѣцетѣ на народника Дочо Христовъ — вашъ съюзникъ въ управата на общината. На кого разправяте тия работи? На тонковци ли?!

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Този въпросъ не е партиенъ, а е социаленъ, и Вие недейте ме праща тамъ, дето не е мѣстото ми.

А. Кантарджиевъ (д): Тамъ Ви е мѣстото. Вие управлявате общината.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Азъ не партизанствувамъ.

А. Кантарджиевъ (д): Вие партизанствувате. Въ „Торино“ може да ядете хлѣба и 100 л. килограмът.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Азъ не партизанствувамъ, защото ако партизанствувамъ, то значи да партизанствувамъ въ вреда на ония, които, както казватъ Вие, може би сѣ по-близо до менъ. Виждале ли, че не сте правъ?

Министъръ Н. Мушановъ: Моля! Въпросътъ е разясненъ. Г. Домузчиевъ! Не отъ желание да Ви апострофирамъ Ви зададохъ този въпросъ, а защото искамъ да знамъ, когато казвате, че хлѣбътъ се продава 5 л. килограмът, кѣде въ България хлѣбътъ се продава 5 л. килограмът. За София, да — това е вѣрно, но кажете кѣде другаде се продава хлѣбътъ 5 л. килограмът. Другиятъ въпросъ, че въ софийскитѣ гостилници хлѣбътъ се продава по 12 л. килограмът, не е свързанъ съ този законопроектъ. Въ Русе ядатъ хлѣба по 3-40 л. килограмът, въ Орѣховица — по 3-50 л. Затова азъ искамъ да ми кажете, кѣде се яде хлѣбътъ по 5 л. килограмът.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Въ Враца е 5 л., и другаде е 5 л. килограмът.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Домузчиевъ! Сега не разискваме законопроектъ за прехраната на София, а разискваме законопроектъ за закупуване и износъ на зърнени храни.

Министъръ Н. Мушановъ: Другъ е въпросътъ за сѣмпотията. Като либерали, вѣроятно, ще поддържате нормировката на ценитѣ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Не може по никакъвъ начинъ да се сжсѣ връзката между тоя законъ и закона за прехраната. Тѣ сѣ въ тѣсна връзка помежду си.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Моята мисль е, че никога не можемъ да изолираме единъ актъ, какъвто е този, който ние искамъ да санкционираме чрезъ този законопроектъ, и да му дадемъ ограничени размѣри, безъ да държимъ смѣтка по-нататѣкъ какво ще стане, дали целта, която се гони, се постига. Защото ако ние искамъ да дадемъ известни опредѣлени цени на производителя, не бива да оставимъ консоматора на произвола на спекуланта. И затуй азъ виждамъ и въ самия законопроектъ едно постановление, кѣдето е казано, че брашното ще се продава на свободни цени, но правителството си запазва правото да сложи и тамъ своята рѣка, когато тия цени отидатъ до размѣра на безбожната спекула. Тамъ е моята мисль. Дали въ това направление ще се успѣе, е единъ голѣмъ въпросъ. Но законопроектътъ е предложень, той ще бѣде предметъ на обсъждане и гласуване отъ Камарата. Азъ прочетохъ съ достатъчно внимание този законопроектъ, както и сега действащия законъ, и не си правя иллюзия, че съ внесенния законопроектъ ще се отстрани житната криза въ страната. Не вѣрвамъ и правителството, което го внася, да се ласкае отъ такава голѣма

надежда. Сега ние само ще намалимъ до известна степенъ спекулата въ страната и ще се поддържатъ известни сносни цени за нашето национално зърно — и нищо повече. И тази, може би, е прѣката и най-близка цель на този законопроектъ. Това добре.

Обаче нека се знае едно — че този законопроектъ е една временна мѣрка. Когато той ще бѣде приетъ и стане законъ, не бива да се приспиваме съ мисльта, че ще може по-дълго време да продължава да се прилага, защото съмъ убедень — а вѣрвамъ, че и правителството не е на друго мнение — че нито държавата, нито консоматорътъ ще могатъ да понасятъ такива тежки задѣжжения за смѣтка на националното зърно. И ще трѣбва паралелно, въ течение на времето, когато този законъ ще бѣде прилаганъ, правителството да намѣри пазари на нашето зърнено производство въ държавитѣ вносителки, на базата на взаимността и компенсацията, чрезъ сключване на търговски договори, за което още отъ сега да впрегнемъ нашитѣ дипломати и нашитѣ търговски агенти да работятъ, а да престанатъ да бѣдатъ само канцеларски чиновници, защото следъ изтичане на времето, въ което ще се прилага този законъ, ние трѣбва да бѣдемъ подготвени за борбата съ кризата — на базата, която азъ препорѣчвамъ.

Този политика за намиране пазари на националното производство се практикува днесъ вече отъ много държави чрезъ сключване на търговски договори. На тази политика сѣ дадени даже и по-крайни размѣри. Така, едно отъ условията, които Америка бѣ поставила на Германия за заема, бѣше и това — Германия да допусне при най-облагоприятствени условия американското жито на нейния пазаръ. И само когато ще бѣде усвоена такава една политика, която миналото правителство пропусна да усвои и да приложи, ще имаме гаранцията, че действително ще настѣпни успокоение у нашия производител. Обаче не трѣбва да се забравя, че резултатитѣ отъ тази политика може да не бѣдатъ задоволителни, защото не зависятъ само отъ насъ. Затова, успоредно съ тая действителност на българската държава, българскитѣ правителства, днешно и утрешно, трѣбва да не преставатъ да се занимаватъ съ голѣмия въпросъ за трансформацията на нашето земледѣлие, като за тази цель чрезъ своитѣ компетентни лица и мѣста създадатъ единъ установень планъ на работа.

Г. г. народни представители! Не за прѣвъ пътъ днесъ, при тази страшна земледѣлска криза, правителствата на различнитѣ държави и нашето сѣ се намѣсвали въ търговията съ зърнени храни. За държавитѣ вносителки този въпросъ е много лесно разрешимъ. Така, още въ XVIII столѣтие Франция почна да покровителствува своето национално зърно, чрезъ така наречената система на подвижната стѣла на митата, като при по-голѣмо национално производство тя прибѣгваше къмъ повишение на вноситѣ мита, за да покровителствува националното зърно отъ конкуренция, а при неурожай прибѣгваше къмъ понижение на сжщитѣ, за да покровителствува консоматора отъ чрезмѣрната експлоатация на производителя. Така тамъ е и днесъ.

Въ Швейцария се насърдаваше зърненото производство, като за всѣки килограмъ се даваше 2 л. премия.

Много е мѣченъ въпросътъ за държавитѣ износителки, като насъ. Може би за насъ той не е много трудень, защото нашиятъ износъ, въ сравнение съ производството и консомацията, е една нищожна величина. Това ще имамъ случая да ви го докажа.

У насъ грижата за производителя при търговията съ зърнени храни за прѣвъ пътъ се слага въ 1930 г., 26 декемврий, когато се публикува законътъ за Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни. До този моментъ намѣсата на държавата въ зърнената търговия е била винаги въ вреда на производителя, по различни съображения. Нѣкой пътъ, за да даде по-евтини земледѣлски продукти на нашия пазаръ, държавата повишава митата; другъ пътъ тя сама е ставала търговецъ — купува евтино и изнася вънъ да продава скѣпо, като печалбата изпользува за свои цели, какъвто бѣше режимътъ на консорциума.

Ще ми позволите въ кратко време да ви изложя какъ държавата се е намѣсвала въ зърнената търговия отъ войната насамъ. Какво е било преди войната, това е безъ значение.

На 26 юлий 1916 г. се гласува законъ за измѣнение закона за митническитѣ тарифи на зърнени произведения, споредъ който износътъ на пшеницата се обложи съ 6 книжни лева на 100 кгр., къмъ които се прибавиха и $\frac{1}{2}\%$ отъ стойността ѝ общински налогъ.

Съ друго едно измѣнение на този законъ, отъ 29 мартъ 1919 г., облагането на изнесената пшеница се повишава съ 10 книжни лева на 100 кгр. и процентътъ на общинския

налогъ се повишава отъ $\frac{1}{2}\%$ на 1%. Това е, г-да, годината на най-голямото производство, 1919 г., когато за вътрешната консомация едва ли се чувствуваше нужда отъ зърнени храни, и когато ценитъ на външния пазаръ бѣха доста покочени.

Съ закона отъ 1 юлий 1920 г. се събира пакъ 1% мито допълнително върху стойността.

Съ закона отъ 4 януарий 1921 г. митата се повишаватъ съ 4 л. на 100 кгр. — пакъ въ книжни лева — обаче се премахва процентното облагане за въ полза на общинитъ.

Съ закона отъ 1 ноемврий 1921 г., който бѣ въ сила до 8 мартъ 1924 г., се наложи мито 40 л. на 100 кгр. изнесена пшеница за подобрене материалното положение на българските държавни служители.

Съ постановление на Министерския съветъ отъ 16 августъ 1923 г. зърненитъ храни се облагатъ вече съ 10% отъ стойността имъ и това продължава чакъ до 1930 г., въ която година презъ м. декемврий се гласува законътъ за закупуване и износъ на зърнени храни.

Всички тия налози върху нашето зърно влизаха въ политикитъ на различнитъ правителства, било за въ полза на консоматора, било за въ полза на фиска. Въ всѣки случай, тѣ сѣ били въ вреда на самия производителъ.

На 11 априлъ 1921 г. държавата предвижда покровителство мито на нашето зърно 5 книжни лева за 100 кгр., което прави 5 ст. на килограмъ вносно мито, което въ последствие се превръща въ златни лева и стига до 1.35 л. на килограмъ презъ 1930 г., когато вече окончателно стана невъзможнъ вносотъ на чуждо зърно въ нашата страна.

Така се е изразявала активната дейтелностъ на държавата въ обмѣната на зърненото производство въ нашата страна до 1930 г.

Вѣрно е, г. г. народни представители, че ние изживѣхме времена на неимоверно високи цени въ зърненото производство, обаче, още по-вѣрно е — трѣбва да го признаемъ — че намѣсата на държавата въ зърнената търговия не позволи на нашия производителъ да използва тия високи цени само за себе си. Въ противовѣсъ на това, нашиятъ и чуждестраннитъ фабрики се продаваха на неимоверно високи цени и въ последнитъ години нашитъ индустриалци имаха чудовищни печалби, защото бѣха защитени отъ високи покровителствени мита. Вѣрно е, че нашиятъ производителъ взема много пари, обаче и той, както държавата, се показва лошъ стопанинъ. Като видѣ тѣзи пари, съ всичкитъ отиде на пазара и, каквато цена му се поискваше за продуктитъ, съ които той трѣбваше да удовлетвори своитъ нужди плащаше. И въ надежда, че това ще продължи да тече безконечно, той разви до неимоверни размѣри своитъ нужди, направи страшни задължения и когато днесъ кризата го сви, той реве кански. Голѣмъ пай отъ вина за това страшно бедствено положение, въ което се намира нашиятъ земеделецъ, се намира и въ самия него. Ние бѣхме свидетели на страшно разхищение и разточителство отъ негова страна. Както държавата бѣше разточителна презъ тѣзи години, сѣщо така бѣше разточителенъ и нашиятъ производителъ. Днесъ, когато нѣмането го е накарало да прави неимоверно голѣми икономии, той се чуди какъ да удовлетвори тѣзи свои нужди и налага викъ: „Държаво, списи ме“.

С. Пулевъ (з-Ст. з): Брашнения човаль.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Нищо нѣма въ него, той се скъса вече.

С. Пулевъ (з-Ст. з): Разбирайте думитъ „брашнения човаль“ въ правата смисълъ на думата.

Нѣкой отъ земеделцитъ: Вие го скъсахте

Д. Ачковъ (нац. л. о): Държавата — иска да каже.

С. Пулевъ (з-Ст. з): Не държавата — производителътъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Но трѣбва да отдадемъ почитъ на нашия производителъ, че той нито въ единъ моментъ, когато се чувствуваше въ благоденствие, когато частъ отъ неговитъ печалби му се вземаха, не вдигна гласъ на протестъ, . . .

Нѣкой отъ земеделцитъ: Нѣмаше възможностъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): . . . мълчаливо понесе всичко, защото се ръководѣше отъ здравото чувство на българина, а не отъ партийно и съсловно чувство, че всѣко време иска своитъ жертви. Отъ неговата печалба се взе, за да се даде на хората въ балканскитъ краища по-евтинъ

хлѣбъ. И тая намѣса на държавата той я считаше правомѣрна, целесъобразна, държавническа.

Обаче, трѣбва да констатираме още единъ фактъ, за да можемъ да оправдаемъ сегашната акция на държавата.

Благодарение на покровителственитъ мита, които целѣха отъ една страна създаването на разни индустрии, а отъ друга страна донасяна печалба на фиска, въ страната се създадоха много индустрии, печалбитъ на които не бѣха ограничени. Покрай ония индустрии, които се целѣше да се създадатъ съ закона, се създадоха и други индустрии, които днесъ въ обществото се зоватъ паразитни индустрии, високитъ печалби на които възбудиха обществената съвѣсть противъ тѣхъ и предизвикаха намѣсата на държавата. Ако не се намалятъ тѣхнитъ печалби било чрезъ промѣна на митническата тарифа, било чрезъ други специални закони, този протестъ, миренъ сега, може да се изрази въ много по-опасни за държавата форми. Заключение — намѣсата на държавата се налага.

Никога свѣтътъ — трѣбва да отбележимъ това — не помни такова страшно падане на ценитъ на зърненитъ храни до 6 златни стотинки килограмътъ или 90 ст. кофата. Такова нѣщо свѣтътъ не помни, нито пъкъ нѣкой великъ мислителъ е можалъ да го предрече.

Предлаганиятъ законопроектъ трѣбва да е една временна мѣрка, която ще внесе известно успокоение въ земеделскитъ срѣди. Доколкото този законопроектъ ще успокои производителитъ, ще ни покаже близкото бъдеще. Обаче азъ намирамъ, че правителството можеше още презъ м. августъ, или въ края на м. юлий да постѣпи така, както нарежда сега съ този законопроектъ. Този законопроектъ се явява късно. Правителството пропусна моменти, които дадоха възможностъ да се развие голѣма спекула и да се извлѣкатъ голѣми печалби отъ търговцитъ съ зърнени храни. Чл. чл. 18 и 19 отъ закона за закупуване и износъ на зърнени храни отъ 1930 г. даватъ право на правителството да задължи мелничаритъ да мелятъ жито на дирекцията. Ако правителството изтъквува тия членове на закона въ смисълъ, че нѣма това право, то, както съ министерско постановление се създаде наредбата за цената, по която трѣбва да се плащатъ зърненитъ храни въ пари и бонове, така сѣщо още навремето можеше съ министерско постановление да не позволи нито на единъ мелничаръ да закупи единъ килограмъ отъ новата реколта, за да върши спекула съ брашното. Министерското постановление засѣга само ценитъ и начина на изплащането, но свободната търговия остана. Агентитъ на дирекцията закупуватъ хранитъ отъ производителитъ по цени, каквито имъ се опредѣлятъ. Обаче наредъ съ тѣхъ се явяваха и свободнитъ търговци, които на първо време, презъ м. юлий и въ първата половина на м. августъ, не можаха да закупятъ на цена по-долу, отколкото дирекцията купуваше хранитъ чрезъ своитъ агенти. Правителството, което издаде наредбата презъ м. августъ, знаеше, че не разполага съ срѣдства за да заплати закупената и внесена въ магазинитъ на агентитъ храна. То не бѣше готово и съ новитъ бонове. Предъ страха, че цената на храната ще падне още, всички производители още отъ харманитъ караха хранитъ и ги предаваха на агентитъ; пари не щѣха, задоволяваха се само съ капаро съ надежда и вѣра, че когато държавата се намѣси нѣкъде, тамъ не може да има лъжа. Агентитъ сключиха контракти съ производителитъ по цена 4 л., доставка въ срокъ. Яви се наредбата отъ 11 августъ, която злоупотреби всички агенти, и днесъ много производители сѣ завели дѣла противъ агентитъ, за да искатъ цената, по която сѣ контрактирали, че продаватъ.

Д-ръ Г. Димитровъ (з): Ама има и обратни случаи — декларирани сѣ повече, отколкото сѣ имали въ момента на намалението на цената.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Това внесе страшенъ смутъ. Агентитъ почнаха да ставатъ много предпазливи, да не приематъ храни. Държавата не разполагаше вече съ срѣдства, които да имъ дава за изплащане на хранитъ. Срещу закупенитъ храни за повече отъ 1 милиардъ и 200 милиона лева, държавата едва 240 милиона лева е дала и сега напоследъкъ други 60 милиона, а остатъкътъ е кредитъ и капиталъ на агентитъ. Днесъ въ дунавския край, мога да кажа, че агентитъ не купуватъ нито единъ килограмъ жито, първо, защото магазинитъ имъ сѣ пълни, тъй като не се позволи да се изнесе нито единъ шлепъ, и, второ, защото агентитъ ангажираха всичкитъ си срѣдства, понеже държавата не можа да имъ даде срѣдства да платятъ житото, което се намира въ складовѣтъ имъ за смѣтка на дирекцията. И какво става презъ този периодъ отъ 11 августъ дожде 10 или 15 септемврий? Агентитъ не купуваха, мелничаритъ пасуваха, никой не купуваше.

Днесъ, когато вече агентитѣ не купуватъ, а производителѣтѣ има голѣма нужда отъ пари, защото и бирникѣтѣ иска и всички искатъ, само мелничаритѣ въ Бѣлослатинско купуватъ. И знаете ли по колко купуватъ житото? По 1.50, 1.60 л. килограмѣтѣ. И тѣ продължаватъ да купуватъ усилено, за да напълнятъ своитѣ хамбари, тъй както купуваха и по-рано и вършеха спекулация. Такѣвъ единъ опитъ на производителитѣ, за такѣвъ единъ малъкъ периодъ, ние не биваше да допустемъ. Това е единъ голѣмъ грѣхъ, който се вмѣнява на политиката на сегашното правителство.

К. Русиновъ (раб): Въ Пазарджикъ имаше и такива случаи — забележете. Дирекцията за закупуване на храни взема за свои агенти търговцитѣ житари и мелничаритѣ.

В. Домузчиевъ (нац. н. о): Нѣщо повече: всички мелничари, видѣли производителя въ усукъ, вземаха храната му, хвърлиха я въ хамбаритѣ си и я занесоха на агентитѣ като тѣхно производство. По този начинъ мелничаритѣ даваха на производителитѣ по 1.50 л. за килограмъ жито.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. Домузчиевъ! Врмето Ви изтече.

Г. г. народни представители! Часѣтъ е 8.

Министъръ Н. Мушановъ: Предлагамъ да се продължи заседанието докато ораторѣтъ завърши.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които г. г. народни представители сѣ съгласни да се продължи заседанието докато г. Домузчиевъ завърши речѣта си, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Ние бѣхме свидетели на още една по-лоша политика. Когато бѣ оставенъ нашиятъ мелничаръ да закупува храни на свободния пазаръ, когато хлѣбѣтъ въ нашата страна се продаваше по 3 л., даже по 2.50 л. килограмѣтѣ, веднага научихме, че хлѣбѣтъ трѣбва да се нормира и го нормираха по 5 л. килограмѣтѣ, когато храната и брашното се продаваха свободно на пазара. Едно малко изчисление ще ни покаже, че по този начинъ, само въ разстояние на 2 месеца, мелничаритѣ и хлѣбаритѣ сѣ икономисали една печалба отъ около 160 милиона лева, което, ако не бѣше допустнато, а бѣше издадена само заповѣдъ да се даде на мелничаритѣ храна отъ държавнитѣ магазини, отъ тая, която бѣше закупила дирекцията, щѣха да се намалятъ загубитѣ на държавата, които днесъ възлизатъ на нѣколко стотинѣ милиона лева само отъ данѣцитѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: Кѣде има нормиранъ хлѣбъ въ България, моля Ви се?

В. Домузчиевъ (нац. л. о): 5 л. го продаватъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Кѣде?

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Азъ не нося заповѣдта въ себе си, но я имамъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Нѣма нормиранъ хлѣбъ никѣде другаде, освенъ въ зоната на Софийския окръгъ.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Въ София дневно се консомиратъ 30 вагона храни.

Министъръ Н. Мушановъ: Ама това не значи, че само отъ София могатъ да се икономисатъ 160.000.000 л.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Но какъ можете вие да позволите да се продава хлѣбѣтъ 4 или 5 л., когато брашното на мелничаритѣ струва 2.50 л.?

Министъръ Н. Мушановъ: Но Вие знаете, че дирекцията продава на мелничаритѣ житото по 3.90 л. килограмѣтѣ. Навѣрно не знаете това, щомъ говорите такива работи. Продължете, но трѣбва да се провѣрватъ даннитѣ когато говорите.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че тъй, както е представенъ законопроектѣтъ, ще трѣбва да претърпи известни промѣни, въ смисълъ, че държавата ще трѣбва да се заеме, ако трѣбва да се помогне на производителитѣ, изключително съ грижи за пшеницата и най-много съ царевичата. За останалитѣ зърнени храни държавата трѣбва да остави пазара свободенъ. Съображенията сѣ: ако проследите нашия из-

носъ на храни и го сравните съ нашето производство на зърнени храни, ще видите, че овесѣтъ, ечемикѣтъ, рѣжѣта и просото почти се поглѣщатъ отъ чуждия пазаръ. Тия зърна иматъ добъръ пазаръ. Просото се поглѣща отъ чуждия пазаръ почти въ 90%, а за царевичата винаги сме имали пазаръ. Миналата година държавата не биваше да поема върху себе си загубата отъ закупуване на храни, безъ да може да помогне на производителитѣ. Сега тя купува 2.30 л. килограмъ жито, издава на производителитѣ бонове, срещу 30% отъ стойността, а 70% изплаща, а боноветѣ се продаватъ на пазара съ отбивъ, така че въ сжщности производителѣтъ получава 1.70 л. за килограмъ царевича, а свободниятъ търговецъ — 2.30 л. Ето докѣде отива една неразумна намѣса на държавата въ търговията съ царевичата. Азъ имамъ една малка статистика, която ще ми позволите да ви прочета. Въ 1930 г. ние имаме 1.600.000.000 кгр производство пшеница, а сѣ били изнесени, крѣгло, само 39 милиона килограма пшеница, което количество ако днесъ се удвои и стане 80 милиона килограма и ако държавата даде на производителя премия по 2 л. на килограмъ за изнасяне извънъ царството, ние ще имаме загуба за държавата за този износъ най-много около 160 милиона лева. А днесъ само отъ закупуване на производство за мелничаритѣ, което едва-ли ще намѣри консомация при свободенъ режимъ на търговия съ пшеница, ние сме загубили повече отъ 500 милиона лева. За царевичата — сжщо. При 800 милиона килограма, крѣгло, производство, имаме 200 милиона килограма износъ, ако дадемъ премия само по 50 ст. на килограмъ износъ, ние ще имаме една малка загуба отъ около 100 милиона лева най-много, а независимо отъ това, ще се спестятъ, разбира се, всички други разходи, съ които днесъ е обременена дирекцията за поддържане единъ невъзможенъ чиновнически персоналъ, който ако продължава по този начинъ да се вербува и назначава, ще изяде дирекцията. Въ Орѣхово имаме 8 души чиновници, които не знаятъ, какво да правятъ, но които месечно получаватъ около 47 хиляди лева заплата.

Министъръ Н. Мушановъ: Трѣбва да сте подведени въ тия работи, г. Домузчиевъ. Азъ Ви казвамъ, такива работи нѣма. Това не може да бѣде вѣрно. Азъ ще Ви дамъ цифритѣ, но Ви казвамъ, че горчиво сте подведени.

Г. Каназирски (д. сг): Грѣшка е. Невъзможно е това.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Азъ ще Ви дамъ имената, и ще видите.

Г. Каназирски (д. сг): Да не сѣ агенти?

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Не сѣ агенти; инспекторъ, помощникъ на инспектора, ревизоръ, двама не знамъ какви-си — всичко 8 души.

Министъръ Н. Мушановъ: Нѣма такава организация.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Може би сѣ командировани, а не постоянно тамъ на работа

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Азъ ги виждамъ постоянно тамъ на работа, безъ да работятъ нѣщо, разбира се.

Министъръ Н. Мушановъ: Невъзможно е.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Закупувачъ на дирекцията, агентъ, инспекторъ на дирекцията въ сжщия районъ — това кѣде го има! А какви работи станаха на 11 августъ, то е отдѣленъ въпросъ, който тепърва ще има да се решава отъ сѣдилищата.

Министъръ Н. Мушановъ: Кажете за него. Това е много важно. Искамъ да кажете за него.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Понеже не разполагамъ съ положителни данни, не искамъ да клеветя.

Министъръ Н. Мушановъ: Ха, вижте, много хубаво правите, но и тѣзи данни, които цитирате, сѣ погрѣшни.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Въ самия законопроектъ има известни несъобразности, но това не е грѣхъ, защото съмъ убеденъ, че въ комисията, кѣдето ще има представители на всички парламентарни групи, въпроситѣ ще се изяснятъ и законопроектѣтъ ще може да получи една правилна форма. Тѣй, напримѣръ, въ чл. 16 се иска, когато ще се изплащатъ боноветѣ, да се представи удостовѣрение отъ общината, че храната, която е продадена срещу

тѣзи бонове, е отъ собствено производство. Кой ще може да издаде такова удостоверение? Че нима производителътъ, който продава, е викалъ общинския кметъ или общинския агентъ да му каже: „Азъ продадохъ на едни-кого си собствено производство“? Ами че кой ходи да мѣри колко е това собствено произведение на производителя? Покрай производителъ, собственото произведение на когото може да бѣде ограничено до единъ минимумъ, ще прокаратъ и храни, купени за собствено употребление. Всевъзможни злоупотреби могатъ да станатъ. И днесъ кой ще извършва това дознание, за да провери, че известна храна действително е собствено произведение на производителя? Въ тази наредба на закона включватъ ли се уемитъ на мелницитъ, включватъ ли се уемитъ на вършачкитъ? Тѣ взематъ и бонове, взематъ и пари. Тѣ не могатъ да плащатъ данъци, тѣ иматъ право да отидатъ на Българската земеделска банка да ги смѣняватъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Да, че шмекеритъ сѣ много изобретателни — това е вѣрно.

В. Домузчиевъ (нац. л. б): Азъ не виждамъ този законопроектъ да урежда това. Дано наредбата даде нѣщо повече. Но понеже се внася законоположение, считамъ, че това трѣбваше да стане съ закона, а не съ наредба и че тѣзи възможности, при които може да бѣде ограбена и дирекцията, и производителътъ, трѣбва да намѣрятъ защитата съ санкции и въ самия законъ. Само тогава този законъ нѣма да бѣде законъ за тонковцитъ, а ще бѣде една сериозна мѣрка, която ще постави всѣкого на мѣстото му и ще научи българина да бѣде малко по-демократиченъ. Защото, съгласете се, колкото и да се кичимъ съ хубави названия за демократизъмъ и пр., ние не можахме да възпитаме душата си демократично, ние не мо-

жахме да възпитаме нашия капиталъ да стане демократиченъ. Демократъ е наистина нѣкой, но капиталътъ му е алченъ. Исминктътъ за голѣми незаконни печалби не можа да бѣде погасенъ въ времената, въ които живѣхме, а най-малко днесъ, при тази криза. Азъ не виждамъ въ този законъ да сѣ сложени такива постановления, които да могатъ да ни охранятъ отъ подобни злоупотреби.

Заключавамъ. Законътъ, следъ като въ него се направятъ нуждитъ поправки и при резервитъ, които азъ направихъ, ще внесе нужното успокоение. Като всѣко човѣшко дѣло, обаче, той е несвършенъ и по редакция, и по съдържание. Вѣрвамъ, че въ комисията ще се внесатъ всички ония поправки, отъ които той се нуждае, за да може действително да бѣдатъ постигнати целитъ, които се преследватъ съ него.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Министъръ Н. Мушановъ: Предлагамъ дневниятъ редъ за утрешното заседание да бѣде сѣщиятъ.

Утре ще започнемъ точно въ 3½ ч. Моля г. г. народнитъ представители да присѣдствуватъ. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството) Иначе ще бѣдемъ принудени да заседаваме, може би, и до 11 ч., защото трѣбва да прокараме бързо този законопроектъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението на г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство. Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 часа 13 м.)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретаръ: **Т. ХР. МЕЧКАРСКИ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**